

# Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

## RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

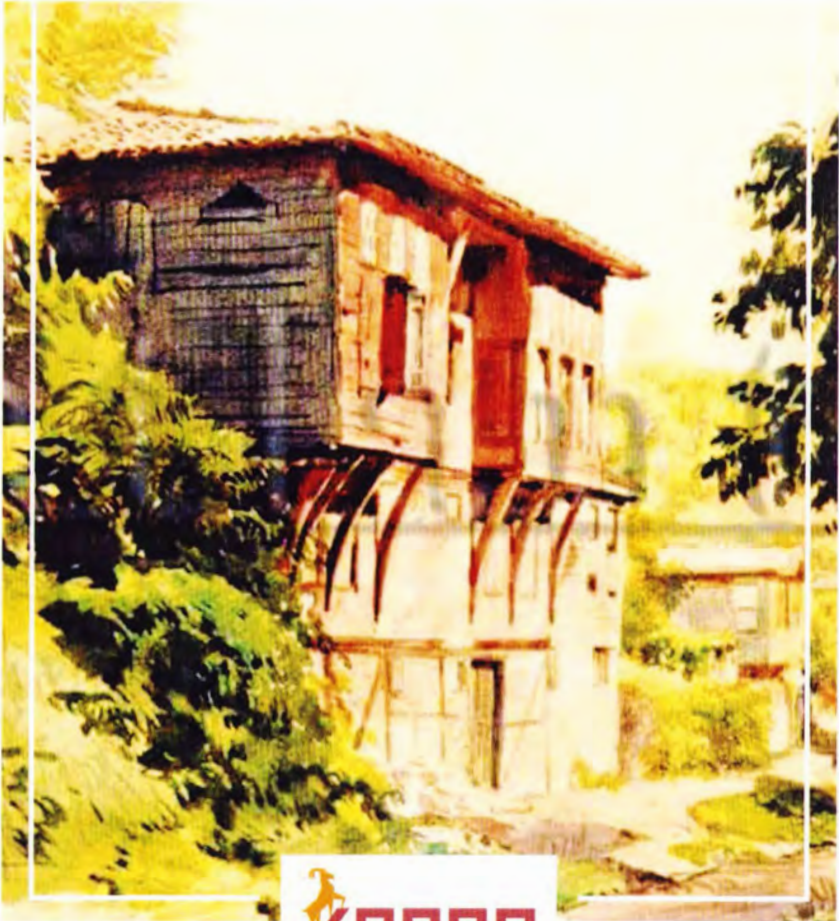
### Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

HÜSEYİN RAHMİ GÜRPINAR

**MELEK  
SANMIŞTIM ŞEYTANI**



 **KAPRA**

HÜSEYİN RAHİMİ GÜRPINAR

# MELEK SANMIŞTIM ŞEYTANI

Kısa hikâyelerden oluşan *Melek Sanmıştım Şeytani*, 1900'lerin ilk yarısına ışık tutan eserlerin başında geliyor. Toplumsal meselelere akıcı diliyle, yalın üslubuyla temas eden eser, Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın ironi ve mizahla örülmüş kitaplarının en akılda kalıcı olanlarından biri.

*İyi kötü ne olursa olsun maksat gönül rahatlığına ermektir. Biz karımla bu huzuru bulmuştuk. Çoğumuz böyle değil miyiz? Hayatın bazı sahte durumlarını gerçek kabul etmek gafletiyle yaşıyıp gidiyoruz. Hep aldatmak, aldanmak oyunları içindeyiz.*



**KAPRA**  
YAYINCILIK

🔗 /kaprayayinlari  
🐦 /kaprayayinlari  
📷 /kaprayayinlari  
f /kaprayayinlari

ISBN: 978-625-7419-61-1



**MELEK SANMIŞTIM ŞEYTANI / Hüseyin Rahmi Gürpınar**

**GENEL YAYIN YÖNETMENİ**

**Kadir Yılmaz**

**YAYIMA HAZIRLAYAN**

**Yağız Can Gülşen**

**EDİTÖR**

**Davut Yıldız**

**REDAKSİYON**

**Ayşe Çevirci**

**KAPAK TASARIM**

**FOLX**

**SAYFA DÜZENİ**

**Oğuz Yılmaz**

**BASIM VE CİLT**

**Repar Dijital Matbaası**

**BASKI**

**Kasım 2021 - 1. Basım**

**ISBN**

**978-625-7419-81-9**

**SERTİFİKA NO**

**40675**

*Kapra Yayıncılık,  
Repar Tasarım  
Matbaa ve Reklamcılık  
Ticaret Limited Şirketi'nin  
tescilli markasıdır.*

*Mimar Sinan Mah.,  
Selami Ali Efendi Cad.,  
No: 5  
34672 Üsküdar/İstanbul  
Tel: 0 (212) 322 46 43*

*© Bu kitabın tüm hakları saklıdır.  
Tanıtım amaçlı, kısa alıntılar  
dışında metin ya da görseller  
yayınevinin izni olmadan hiçbir  
yolla çoğaltılamaz.*

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://ranney.org>

## Hüseyin Rahmi Gürpınar (1864-1944)

Hüseyin Rahmi Gürpınar, 19 Ağustos 1864 tarihinde İstanbul'da dünyaya geldi. Babası hünkâr yaveri Mehmet Sait Paşa'dır. Üç yaşındayken annesinin ölümü üzerine Girit'te bulunan babasının yanına gönderildi. Hüseyin Rahmi, 1887'de *Tercüman-ı Hakikat* gazetesinde yazmaya başladı. Ardından *İkdam* ve *Sabah* gazetelerinde çalıştı. II. Meşrutiyet döneminde otuz yedi sayı süren *Boşboğaz ile Güllâbi* adlı bir gazete çıkardı. Daha sonra farklı gazetelerde çalışmaya devam etti. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Kütahya milletvekilliği de yapan Hüseyin Rahmi, ömrünün son otuz bir yılını Heybeliada'da geçirdi.

Eserlerinde Anadolu'ya yer vermeyen Hüseyin Rahmi, İstanbul halkının toplumsal ve kültürel yaşantısını, aile hayatını, batıl inançlarını mizah ve hicivle kaleme almıştır. Ahmet Mithat Efendi'nin temsil ettiği edebî geleneği sürdüren Hüseyin Rahmi, natüralist tarza sahip, gerçekçi ve yalın bir dil kullanmayı benimseyen, bundan dolayı halk tarafından sevilen ve çok okunan bir yazar olmuştur.

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın ilk romanı *Şık*'tır. Bu eser, Ahmet Mithat Efendi tarafından çok beğenilince *Tercüman-ı Hakikat* gazetesinde tefrika edilmeye başlanmıştır. Altmışa yakın eseri olan Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın bazı eserleri şunlardır:

### ROMANLAR:

*Şık* (1889), *İffet* (1896), *Mutallâka* (1898), *Mürebbiye* (1899), *Bir Muadele-i Sevda* (1899), *Metres* (1900), *Tesadüf* (1900), *Şipsevdi* (1911), *Nimetşinas* (1911), *Kuyruklu Yıldız Altında Bir İzdivaç* (1912), *Gulyabani* (1913), *Cadı*

(1912), Sevda Peşinde (1912), Hayattan Sayfalar (1919), Hakka Sığındık (1919), Toraman (1919), Son Arzu (1922), Tebessüm-i Elem (1923), Cehennemlik (1924), Efsuncu Baba (1924), Meyhanede Hanımlar (1924), Ben Deli miyim? (1925), Tutuşmuş Gönülleri (1926), Billur Kalp (1926), Evlere Şenlik, Kaynanam Nasıl Kudurdu? (1927), Mezarından Kalkan Şehit (1928), Kokotlar Mektebi (1928), Şeytan İşi (1933), Utanmaz Adam (1934), Eşkıya İninde (1935), Kesik Baş (1942), Gönül Bir Yel Değirmenidir Sevda Öğütür (1943), Ölüm Bir Kurtuluş mudur? (1954), Dirilen İskelet (1946), Dünyanın Mihveri Para mı Kadın mı? (1949), Deli Filozof (1964), Kaderin Cilvesi (1964), İnsanlar Maymun muydu? (1968), Can Pazarı (1968), Ölüler Yaşıyorlar mı? (1973), Namuslu Kokotlar (1973)

### **ÖYKÜLER:**

Kadınlar Vaizi (1920), Namusla Açlık Meselesi (1933), Katil Bûse (1933), İki Hödüğün Seyahati (1934), Tünelden İlk Çıkış (1934), Gönül Ticareti (1939), Melek Sanmıştım Şeytanı (1943), Eti Senin Kemiği Benim (1963)

### **OYUNLAR:**

Hazan Bülbülü (1916), Kadın Erkekleşince (1933), Tokuşan Kafalar (1973), İki Damla Yaş (1973), Gülbahar Hanım

### **TARTIŞMA:**

Cadı Çarpıyor (1913), Şekavet-i Edebiye Tartışmaları (1913), Sanat ve Edebiyat (Ölümünden sonra H. A. Önelçin derledi, 1972)

## İÇİNDEKİLER

|                                 |    |
|---------------------------------|----|
| MELEK SANMIŞTIM ŞEYTANI .....   | 7  |
| ŞEHİRDE BİR EŞKIYALIK.....      | 11 |
| ALLAH GÖNLÜNE GÖRE VERSİN ..... | 49 |
| MİSAFİR .....                   | 57 |
| DAĞLARIN ŞENLİĞİ.....           | 63 |
| AHLAK HUMMASI .....             | 67 |
| ASANSÖR.....                    | 81 |



## MELEK SANMIŞTIM ŞEYTANI

Kibarca bir aile nezdinde üç yıllık iç güveysiyim. Bilirsiniz, bu tabirde biraz sığıntı hâli vardır. Karım bana hâkim, kayınbabam eski ananede... Altına iç takkesi giymekle şapkanın günahını biraz hafiflettiğine inanır. Kaynanam dırdırcı, benim en ufak kusurlarımı pertavsızla büyüterek kızını aleyhime tıka basa doldurur.

Karım bu hâkimiyeti altında bana candan tutkundur. Bunu pekâlâ seziyorum, aldırmayarak mağlup görünüyorum. Çünkü elim yufkaca... Bu damatlık sayesinde geçim sıkıntım yok, pek rahat yaşıyorum. Yalnız zor katlandığım bir işkence var: Karımın haddenden aşırı kıskançlığı... Bu hissini güya dışarı vurmak istemez. İçten içe hem kendini hem beni yer bitirir. Kocalı kadınlar bilmelidirler, fazla kıskançlık tersine netice verir. Bu huydakilerden nihayet korktuklarına uğrayanlar çoktur. İnsan, aldatmak istemese bile bu kıskançlık azabının hıncıyla öç almak sevdasına düşüyor. Başka erkekler için en masum sayılan hareketler, ben yapınca büyük birer günah hâlini alır. Sık tıraş olmak, çamaşır değiştirmek, yeni elbise giymek, itinayla giyinip süslenerek sokağa çıkmak, eve her zamandan daha geç dönmek, aleyhimde ağır şüpheler uyardıracak birer suç olur. Bedriye, bu şüphelerle titizlenir. Biraz süslenince galiba çok yakışıklı oluyorum da başka kadınlara beğenilmek hırsına düştüğümü sanarak karımın kıskançlık damarları bütün bütün depreşir.

Bir parmak tıraşlı, çapaçul, yaka paça birer yana sarkmış, babayani, hımbılca bir kıyafette gezmeliyim. Maazallah, ka-

rından başka bir kadın beni beğenmesin. İtinalıca kendime çeki düzen verdiğim zaman suratı asılır:

“Aman, bu kostümü de nerede yaptırdın kuzum? Sana hiç yaraşmıyor. Bu türüsünü hafifmeşrep gençler giyer. Hele o boyun bağı... Vallahi seni hiç açmadı! Çıkar onu, at onu!” itirazlarını suratıma savurur.

Ben hep bu menfi ihtarları müspet manaya alırım. Onun yaraşmıyor dediği şeyler mutlaka beni çok açmıştır. Benim güzelleştiğimi görmeyi bir türlü içi götürmez. Aynanın karşısına geçip de biraz saç taramak ne haddime! O saatte çarpık ağız, çatık kaşla başlar:

“Aman aman, öyle yapma, çirkin oluyorsun. O ne biçim kuş kanadı saç düzeltiş? İnan ki bar garsonlarına dönüyorsun. Şimdiki kadınların tuvalet çantalarına karşılık erkekler de ceplerinde saç tıraşı, briyantın tüpü taşıyorlar.”

Bazen kızdırmak için şöyle bir karşılık veririm:

“Karıcığım korkma, senin elinden beni kimse alamaz. Ben sana ebedî gönüllüyümdür.”

“Onun için değil vallahi. Hele düşündüğü şeye bak! Bunu aklıma bile getirmem. Seni beğenene Allah mübarek etsin.”

Bu tok gözlülük sırasında dudaklarının titrediğini fark ederim. Çünkü ağzı, yüreğinde kaynayan hissin zıddını söylüyor. Benim kayıtsız tavırlarıma hiç tahammül edemez. Beni neşeli görünce o kederlenir. Her zaman gamlı, düşünceli bulunmalıyım ve her gün ona olan aşkımdan şiddetinden bahsetmeliyim. Bu teminatı vermeye üşendiğim günlerde başka şeyler tutturarak huysuzluğunu çekilmez bir dereceye vardırır. Artık yan bastığım, öne baktığım, aksırdığım, öksürdüğüm, affedilmez birer kabahat olur.

Kaynanam bu vasfın dırdırcı, dedikoducu bir tipidir. Da-  
ima aleyhime kızını tıkar, doldurur. Hain kadın, kızına şöyle  
ders verirmiş:

“Kocana inanma sakın! O ne cingöz Hüsnü’dür! Kumda  
yürür de izini belli etmez. Ne kadar şüphelensen haklısın. Er-  
keğe güvenilir mi hiç? Efendi baban yetmiş beşine geldi de  
hâlâ uslanmadı. Güzel bir kadın görünce gözleri ıslıl ıslıl ıslıl-  
dar, ağzı kulaklarına varır. Vaktiyle utanmadan benim üze-  
rime müptezel fahişe Kaymaktabağı’nı sevdi. Şimdi abdest  
namazla gençlik günahlarını affettirmeye uğraşıyor. Allah  
affetse de ben etmem ki! Yüreğimin yarası hâlâ işliyor.”

Bu laflar komşuları dolaştıktan sonra uzun kulaktan bana  
kadar gelir. Kaynanam üç çeyrek asırlık çökmüş kocasından  
hâlâ emin değil.

## 2

Geçirilen inkılaplara rağmen bizim ev hâlâ haremlik se-  
lamlık düzenindedir. İçeride kaynanam, kayınbabam, karım,  
ben, bir de aramızda iki yaşında bir kopil var, Ayşe Kadın,  
Servinaz, iki hizmetçi. Dışarıda ihtiyar lala Hamdi Baba, aşçı  
İsmail, genç uşak Aziz Köklü...

Ayşe Kadın, bilhassa portresi çizilmeye layık altmışlık  
Anadolulu bir dişidir; yaşlı fakat koçan gibi... Giydiği şalva-  
rın uçkurunu ta göğsünün üstünden düğümler. Yaz kış, başı  
allı morlu yemenilerle sarılıdır. Bu bürünme itinası soğuk  
korkusundan değil, gudubet vücudunu namahremden sakın-  
mak merakından ileri gelir. Esmer, kaba, buruşuk suratının  
ancak dörtte ikisini gösterir. Yuvarlak, iri iki siyah koyun  
gözü arasındaki palamsı burun ona karagöz cadısı çirkinli-  
ğini verir. İhtiyarlığından, sakilliğinden üzerine toz kondur-  
maz, hâlâ kendini geçer akçe bir kadın sayar. O, bu örtünme

titizliğıyle namus yönünden ev hanımlarının güvenliğini kazanmıştır. Kayınbabamın ve benim hizmetimize o bakar.

Servinaz, emekli bir dadı kızı. Anası ölürken onu ailenin şefkatine emanet etmiş. Yirmi beşlik bir taze... Dünya güzeli değil, akça pakça... Fakat kaynanamın ve karımın nazarlarında Servinaz aile arasında canlı bir tehlikedir. Kayınbabamla ben, onun yüzünü şöylece bir kaçamak yoluyla bile nadiren görürüz. Sofada, merdiven başında, taşlıkta ara sıra karşılaşınca bir peri kızı hayaleti gibi hemen kaçar, kaybolur. Kuşkusuz evdeki hanımlardan aldığı talimata göre hareket ediyor. Fakat bazen bu saklanışların kendi isteğı dışında olduğunu bana sezdirecek tavırlar alır. Ya da ben sırf kendi kuruntumla bu zanna kapılıyorum. Saklanırken yandan bir göz kaydırışıyla gülümser, çekilir. Hem kaçar hem davul çalar meseline, bu şimşek hızıyla parlayıp sönen tebessümlerde kuvvetli vaatler okur gibi acayip hâller geçirmeye başladım. İnsan men edildiğı şeyi şiddetle arzuluyor.

İtiraf edeyim ki üç senelik evlilikte de turfanda bir seveda lezzeti kalmıyor. Karıma her gün verdiğim muhabbet teminatının aksine ondan bıkkınım. Bedriye'de artık bir kız kardeş siması görüyorum. Gözüm gönlüm meşru döşek dışında amur<sup>1</sup> avına çıkmak hevesine düşüyor, tadılmadık yeni lezzetler arıyor. Her eskimiş evlilik böyle midir bilmem. Herkesi kuşkulandırmamak için yalnız kendi hesabıma söylüyorum.

İhtiyar, tutucu, bunakça bir kayınbabayla terbiye inkılabının dışında kalmış, dırdırcı, bencil kadınlar arasında boğuluyorum. Bütün bu sıkıntılara katlanmaya cesaret verecek tek bir şey var: Servinaz'ın gülümsemesi... Bir başarı ümidini kurduğça kuruyorum. Bu arzu, kafamda ölçsüz bir taşkınlık şeklini alıyor. Bu alelade kadın, gözümde güzelleştikçe güzelleşiyor. Hatta güzelliğın dünyasını atlayarak melekleşiyor. Tatmin olunamayan bu aşk hırsı nihayet bana da bir sinir hâli getirdi, karımın densizliklerine tahammül edememeye başladım. Sabrım

---

<sup>1</sup> Fr. amour: Aşk, aşk macerası.

yanıyor. Ara sıra atışıyoruz. Karım her zamanki söz dinleyen kölesinin böyle dik başlılığa kalkıştığını görünce şaşalıyor. İkimiz de işin fenaya varacağını anlayınca yine barışıyoruz.

### 3

Servinaz'a olan aşkım kafamdan kovamadığım bir *obsession*,<sup>2</sup> bir tebelleş, bir musallat kesilme şiddetini alıyor. Bu kızdan uzaktan uzağa gördüğüm ince bir yıldırım gülümsemesi, belki de benim ona verdiğim mananın dışında bir şeydir. Bu tebessümden doğan sevdamin üzerine İspanya'da şatolar kuruyorum. Niçin böyle oluyor? Bu psikolojik hâlin tahliline uğraşırken şu sebepleri buluyorum: Bu tehlikeli arıza, aman vermez kıskançlığıyla karımın bana çektiirdiği işkenceden doğuyor. Kocalık duygum doydu. O üzerime düştükçe nefretle sarsılıyorum. Karıma olan bu doygunluk nefretimi öyle gerektiği için içime sindirerek belli etmemeye çalışıyorum. Bu katlanışın ruha verdiğı azabı, çekenler bilirler. Bu zorlama, Bedriye'den beni soğuttuğı nisbette onu bana karşı ateşlendiriyor. Bu azabın yegâne mükâfatı olan gülümsemelerle gönlümü ferahlandırmak için vesile kollamaya başladım. Ona rastlamak umuduyla lüzumlu lüzumsuz, vakitli vakitsiz yukardan aşağıya evi dolaşıyorum. En ufak kımıldanışlarımı dikkatinden kaçırmayan Bedriye, bazen makul hiçbir sebebe dayanması mümkün olmayacak derecede garipliklere varan bu değışikliğıni renk vermez bir casus itinasıyla dakikası dakikasına takip ediyor. Şüphelerini kuvvetlendirecek tevil kabul etmez emarelere rastladıkça o da yüreğinin hınç kanını içine akıtıyor. Besbelli bu aile dramı hakkındaki kararını vermek için elle tutulur bir delil yakalamanın zamanını bekliyor. Aile arasında patlayacak bir bombaya doğru gidiyoruz.

Servinaz'a gelince, bu melek, görünürde yok gibi saydamlaştı. Biz bu piyesin sır vermez üç kahramanı, birbiri-

---

2 İng. obsession: Takıntı.

mize tek bir söz bile söylemeyip bir dilsiz oyunu oynuyoruz. Bununla birlikte bu sıkılık tedbirleri arasında Servinaz'la birkaç defa göz göze geldik. O gülümsedi kaçtı, ben ağladım kaldım. Karım bu işaretleşmeyi bir delikten gördü mü? Bilmiyorum artık...

#### 4

Bu güngörmez sultana ne zaman kavuşacağım? Karımın, kaynanamın, Ayşe Kadın'ın gözcülükleri arasında buna ihtimal vermek hayale bile sığar şey değil... Bu imkânsızlık, bu umutsuz sevdaya gözle görülmez bir kıymet, ulaşılmaz bir lezzet veriyor.

Toplumsal içinde tesadüfün oynadığı rol, bazen alın yazımızı değiştirecek ehemmiyette inanılmaz hadiseler yaratır. Servinaz'ın Beykoz'da ihtiyar bir teyzesi var. Birkaç ayda bir izinle oraya gider, iki üç gece kalır. Evimiz Süleymaniye'de, karımın kız kardeşi Nebile de Erenköy'de evlidir. İki kardeş birbirlerini çok severler. Servinaz'ın Beykoz'da izinli bulunduğu bir sırada doğum ağrısı tutan Nebile'nin kurtulamayarak tehlikeli bir vaziyette düştüğü telgrafı gelir. Çok telaşlanan kaynanam çocuğu Ayşe Kadın'ın kucağına vererek soluğu Erenköy'de alırlar. Onların evden çıkmasından iki saat sonra Servinaz Beykoz'dan Süleymaniye'ye dönmüş bulunur.

Tesadüfün hazırladığı bu akla gelmez fırsat karşısında yüreğimi bir çarpıntı, elimi ayağımı bir titremedir aldı. Bu umulmaz fırsat iyi, geniş fakat nasıl istifade edebileceğim?

Kayınbabam yarı bunak bir ihtiyar, oturduğu yerde dalar dalar uyanır. Zihni pek sağlıklı değildir. Uyanıklıkta da uyku rehabetinin sersemliğinden pek ayılamaz. Söylenen lafları beş dakika geçmeden unuttur, tekrar sorar. Bu pinponluğuna bakmadan onun aile hayatında büyük ayıp ve günah sayılan bir tecavüz hareketi vardır. Oda hizmetinde bulunduğu sıra-

da Servinaz’a sarılıp öpmek istemiş. Bu suçundan sonra kız, ihtiyarın nezdine girmekten men edilmiştir.

Servinaz’ın dönüşünü ihtiyara bildirmeyi lüzumsuz gördüm. Bu gece için kuracağım görüşme planında bu engeli ekarte etmek<sup>3</sup> hiç de güç değildi. Gece odasından çıkmaz. Aşçının verdiği akşam yemeğini götürdüm, yedirdim. Akşam yemeğini doktorlar yasaklamıştı ama dinlemez, iştahı yerindedir. Kahvesini pişirdim, fincanına her zamanki gibi on damla iyot akıttım. Damar sertleşmesine karşı bu ilacı kullanıyordu. Yanındaki masaya bir yığın sigara koydum, tütün tiryakisidir. Yemekten sonra oturduğu koltukta künkürlerken<sup>4</sup> sordu:

“Nebile kurtuldu mu?”

“Haber yok efendim.”

“Merak etmeyiniz, kurtulacak. Rüyasını gördüm,” dedi.

Zavallı adam hayatının yarıdan fazlasını uyku hâlinde bulanık geçiriyordu. Hemen hemen dalacaktı ki yatağına taşındım, örttüm, bastırdım. Odadan çıktım, kapıyı çektim.

Evimiz haremli, selamlıklı eski yapı bir bina. İki daireyi birbirinden ayıran kapıların sürgülerini sürdüm. Uşaklar öbür tarafta kaldı. Şimdi biz harem bölümünde üç canız: Kayınbabama, Servinaz, ben. Etrafımı saran bu yalnızlığı hissettikçe yüreğim öyle atıyor ki Servinaz’a kavuşmak için hiçbir mâni yok. Gecenin sessizliği, içimi korkuya benzer çekingen bir sevinçle dolduruyor. Bastığım yeri bilmiyorum. Kâh deli gibi kendimde olmadan dolaşıyor kâh felce uğramış gibi durduğum yerde kazık kakıyorum, düşünüyorum. Ne yapacağım? İdrak ettiğim yirmi sekiz yıllık ömrümün içinde bu kadar heyecanlı bir an geçirdiğimi hatırlamıyorum. Dalga geçmenin zamanı değil, ne yaparsam hemen karar vererek bu şaşkınlıktan uyanmalıyım. Bir hayaletin adımlarıyla Servinaz’ın odasına yaklaştım, kapıya kulağımı verdim. İçeride çıt yok.

---

3 Fr. écarter: Saf dışı bırakmak, bir kenara itmek.

4 Uyuklamak, uyku basmak.

Uyuyor mu yoksa o da benim gibi çarpıntı mı geçiriyor? Vur-sam kapıyı açacak mı? O, kalenin içinde ben dışındayım. İlk yalvarmalarına kabul yüzü göstermezse... Böyle bir fırsat bir daha ele geçmez. Bu gece ya mutlaka emelime ermeliyim, ya ebediyen bu hülyadan vazgeçmeliyim.

Müthiş bir vertijin<sup>5</sup> sallantısındaayım. Düşmemek için du-vara dayandım. Bir müddet bekledim, yüreğimin gümbürtü-sünü o içeriden duyuyor sanıyordum.

Kapıyı vurarak maceraya başlayacaktım, bunun başka bir şekli yoktu. Bu bir sevda piyangosuydu, ya kazanç ya ka-yıp... Bir elimi kalbime dayadım, öbürüyle hafiften tıktıklara başladım. Bir dakika bekledim, cevap yok. Bu ne kadar uzun süren bir dakikaydı bilseniz... Zafere kavuşamazsam ben öle-ceğim ama aşkın ölmeyecektir gibi geliyordu bana.

Oda kapısı gözlerimin önünde büyüdü, büyüdü, Babıa-li'yi geçti, Babıhümayun kadar kabardı, bir zafer takı şeklini aldı. Çünkü onun ötesinde erişebileceğim bir cennet hayal ediyordum. Talihimin iyiliğine sığınarak tıktıkları biraz daha kuvvetle tekrarladım. Artan bir heyecanla yine bekliyorum. Nihayet sekiz on saniye sonra duyulur duyulmaz titrek bir ses cevap verdi:

“Kimdir o?”

Konuşmaya yeni başlamış, dili dolaşan bir çocuk keke-meliğiyle:

“Benim, Hüsnü köleniz!” diyebildim.

Yine az bir sessizlikten sonra:

“Ne istiyorsunuz?”

“Kapıyı açmanızı istirham ediyorum.”

Bu sefer uzunca süren bir sessizlikten sonra aynı dil dola-şıklığı ve kalp çarpıntımın kesik kesik parçaladığı bir sesle:

---

<sup>5</sup> Baş dönmesi.

“Aaaa... Olur mu hiç?”

Bu titrek manalı soru karşısında yüreğimden bir sevinç taşı. Onun da aynı çarpıntıyla sarsıldığını anlamıştım. Aldığım cevap kesinlikle menfi bir cevap değildi. Bu, “Niçin olmasın?” manasını kuvvetlendiren müspet bir soruydu.

Ricamı tekrarladım:

“Siz isterseniz pekâlâ olur. Açınız, merhamet!”

Nazlanmaya benzer kesik bir ses cevap verdi:

“Korkuyorum.”

“Neden korkuyorsunuz?”

“Önce sizden, daha daha çok şeylerden...”

“Önce benden mi?”

“Evet, sizden...”

“Neden bu?”

“Gece yarısı kapısını bir erkeğe açan kadın hakkında ne düşünürsünüz?”

“Hiçbir kötü düşüncede bulunmam, kapıyı açmakla benim terbiyeme emniyet göstermiş olacaksınız, aksi takdirde beni kötü bir adam diye bellemiş olduğunuz anlaşılır.”

“Esağfurullah, sözünüze iman ederek açıyorum.”

Hafif bir gıcırtyla kanat açıldı. Ohh, kalenin birinci kapısını fethetmiştim. İçeride yirmi beşlik bir ampul yanıyordu, şimdiye kadar Servinaz’la bu kadar yakından yüz yüze gelmemiştim. Tuhaf hâl, bu ilk dikkatli görüşümde onu zihnimde yaratmış olduğum melek güzelliğinde bulmadım. Gündüz hülyalarımı, gece rüyalarımı dolduran sima bu muydu? Çirkin değil fakat ona vermiş olduğum güzellik derecesinden aşağı... Yüzü az çilli, saçları kırmızımtırak, benzi soluk... Uzaktan uzağa şeffaf sisler arasından seçilen bir peyzajda

dünyamızdan başka ve üstün bir âleme ait, belirsiz, hayalî, cennetimsi bir güzellik görülür. Yanına varılınca mesafenin bu sihri bozulur, o letafet dağılır. Peyzaj bildiğimiz herhangi bir manzaranın adiliğini alır. Servinaz'ı önce uzaktan sonra yakından görüşüm bende aynı hayal kırıklığını andırır bir etki bıraktı. Böyle bir hayal kırıklığına uğrayışım, belki de Servinaz'ın beni pek üzmeden kapıyı çabuk açmış olmasının bir tesiriydi. Kapı açılmamış olaydı ümitsizlikle çılgına dönecektim. Bu kızın kafamda billurlaşmış aşkı, en ince damarlarım kadar derin kökler salmıştı. Hayalimizde devleştirmiş olduğumuz şeylerin asıl realiteleriyle karşılaşınca çoğu kez bu hayal kırıklığına uğrarız.

Hayal gücümün bütün kuvvetiyle güzelleştirmiş olduğum bu kadında tam idealimi bulamamakla birlikte karşımdaki reel imaj, gönlümdeki hayalî meleği silip götürmemişti. Kaç zamandır çektiğim şiddetli hasretin etkisinden hâlâ kurtulamıyordum. Hayal ettiğim fanteziler kadar güzel olmasa da ben bu gece onu aynı niyetle sevmek kararındaydım.

Mademki kapı açıldı, şu anda yüz yüzeyiz, emelime bir zemin oluşturmak için sarf edeceğim uzun başlangıç cümlelerinin sevdamı gate etmesi<sup>6</sup> muhtemel olduğundan demiri tavında dövmek gerek diyerek hemen maksada atılmayı uygun buldum. Bu acele hareketimle verdiğim terbiye sözünü çiğnemiş oluyordum. Zaten tutmamak niyetiyle vermiş olduğum vaadi bu heyecan anında yerine getirmeye imkân mı vardı? Her iki tarafın arzularının şiddeti seslerinde titrerken erkeğin verdiği tahammül sözüne güvenilir mi? Göz açtırmadan ellerini hemencecik kaptım, bu aceleden şaşırان Servinaz irkildi. Geçirdiğimiz olumlu olumsuz tereddütlü dalgalanmalar sırasında nefes nefese gçldik. Bedenlerimizin çekim gücü artık dayanmaya mecal bırakmadı. Servinaz, biraz da garibi-me giden yadırgamaz tavırlarla kendini teslim etti.

---

6 Fr. gâter: Bozmak, çürütmek, berbat etmek.

Geceyi Servinaz'ın döşeginde geçirdim. Ortalık ağarırken gözlerimi açtım. İkimiz de bitkin ve yorgunduk. O, uyuyor görünüyordu. Altında kalmış olan kolumu usulcacık çektim. Şöylece bir yüzüne baktım, bütün arzularım sönmüştü. Hayalden hakikate dönen kadın eti, etime temas ederek yanımda yatıyordu. Maddeye dönüşen hayalde hiç tat kalmamıştı. Kaç zamandır beni sihirleyen gök meleği gönlümden uçmuş, yerine etten kemikten ibaret bir yer dişisi bırakmıştı. Hayalin pembe bulutları arasından maddi âlemin kara topraklarına yuvarlanmıştım. Erkeğin zaferinden sonra değersizleşen bu et yığınının artık görmek istemiyor, ruhumu göklere çekerek bana cennet gezintileri yaptıran imajı arıyor, ilk dokunuşta beni doyuran bu maddi kadınla, o hayali değişmiş olduğuma çok tasalanıyordum. Bu uygunsuz döşekte uykudan uyan-dım, acı pişmanlıklara daldım. Ben ne yaptım? Bir bakirenin kanına girdim. İkimiz de aynı evde yaşadıkça bundan sonra karşı karşıya vaziyetimiz ne olacaktı? Bu, sonuna kadar saklanamayan aile sırlarından biriydi. İlk hamlede püf diye sönen bir kör hevesin itmesiyle bu büyük suçu niçin işlemiş-tim? Karımı aldatayım derken kendim çok aldanmıştım. Su-çum duyulunca rezaletle damatlıktan kovulacağıma hiç şüp-hem yoktu. Zavallı Servinaz da bu hıyaneti yüzünden kapı dışarı edilecekti. Adı namussuza çıkan bu kimsesizin bütün ömrünce hâli ne olacaktı? İlerisini düşünmeyen bir köz kız-gınlığıyla bir hayata kıymış, kendimi de fena bir vaziyete dü-şürmüştüm.

Gönlünü hoş etmek için Servinaz'ı ateşsiz dudaklarımla birkaç defa öptüm. Belki bu ebedî bir vedaydı. Suç işlediğim bu zifaf odasından hemen kaçtım.

Ayrılırken bu kızda gördüğüm hâl dikkatimi çekti. Onda benimkini andırır hiçbir pişmanlık eseri yoktu. Bilakis neşeli görünüyor, gülüyor, bırakmamak ister gibi bana sarılıyordu. Tuhaf bir merakla zihnim gıcıklandı. Onun böyle sevince

benzer kayıtsızlığından akla iki ihtimal gelebilirdi: Ya bu kızda düştüğü acıklı hâli idrak edecek kafa yoktu yahut bana karşı oynayacağı bir oyunu vardı. Belki de benim sandığım kadar bir masumcuk değildi. Onun bu neşesine bir de şu manayı veriyordum: İkimiz birden evden kovulursak birbirimizle evleneceğimizi sanarak kedere bedel sevinç duymak... Her hâlde bu acı durumda ondaki bu neşenin hayra yorulacak bir tarafını bulamıyordum.

## 6

Odama döndüm. Düşünüyordum. Bu cinsel başarımdan sonra beynimde ruhi bir lezzet yerine derin bir endişenin azabı kalmıştı. Önce benliğimi şiddetle sarıp sarmalayan bu ruh hâlimden onun tamamıyla tersi bir duruma düşmüştüm. İlk zamanda cazibesine atıldığım bir idolden şimdi kaçmak istiyordum. Onunla ilk ve son temasımı ortaya çıkaracak her izi yok etmek çarelerini arıyordum. Kızın odasında mendil, çorap vesaire benim olduğu inkâr edilemeyecek bir şey bırakmış olmayayım? Kendimi yokladım. Hayır, neyim varsa yine üstümdeydi.

Merhum babam, kadın düşkününü bir adamdı. Bana servet yerine birkaç nasihat bırakmıştı. Nasihatlerinden biri şuydu: “Oğlum, şayet evlenip de karının üzerine çapkınlıkta bulursan yaptığın anlaşılınca suçunu kesinlikle inkâr et. En açık deliller karşısında bile yılma, inkârdan ayrılma. Bu hıyanetle yaralanan kadın yırtıcı bir dişi kaplana döner. Artık onunla ebediyen geçim ahengi bozulur.”

Bu baba nasihati belki beni korktuğum akıbetten kurtarır. İcabında suçumu kesinkes inkâra karar verdim.

Karım iki gün sonra eve döndü. Nebile bir kız doğurmuş. Bedriye'nin yüzünde bu kurtuluşun sevinci okunurken birdenbire rengi değişti, sinirleri gerildi, kaşları çatıldı, hemen soruya girişti:

“Servinaz biz gittikten ne kadar zaman sonra eve döndü?”

Yutkunmadan hemen doğru cevap vermek lazımdı:

“Siz gittikten iki üç saat sonra,” dedim.

Karı koca biraz dikçe yüz yüze bakiştık. Suçumun izlerini hemen gözlerimde okumasından çekinerek başımı öne eğdim. Bedriye’nin suratı daha fazla ekşidi. Zihninden ince bir hesap yapar gibi biraz durakladıktan sonra:

“Teyzesinin evinde hastalanmış mı? Ne olmuş bu kıza? Beti benzi kireç kesilmiş.”

İlk sorgularda aptalca tutulmamak için cesur bir sesle cevap verdim:

“Ne bileyim karıcığım, ne yüzünü gördüm ne de konuştum.”

Gözlerimin içine dik dik bakarak:

“Onu bıraktığım gibi bulmadım.”

“Onun ne bıraktığın zamanki hâlini bilirim ne de hastalık vaziyetini... Efendi babanın işlerine iki gece ben baktım. Servinaz odasına kapandı, hiç gözükmedi.”

“Zaten sarartma bir kızdı, şimdi mummyaya dönmüş. Herhâlde bir değişiklik geçirmişe benziyor. Merak ediyorum.”

“Merak ediyorsan sor, kendinden anla, bana ne?”

“Sordum, ‘Bir şeyim yok,’ diyor. Fakat verdiği cevapta öyle bir dalgınlık hâli var ki bu inkârın arkasında bir sır gizlediğini insan sezer gibi oluyor.”

“Öyleyse sor, sıkıştır. Merakını halledinceye kadar uğraş. Bu benim meşgul olacağım bir mesele değil.”

Karım kinayeli bir sesle:

“Gün doğmadan neler doğar!”

Bedriye'nin bu son imalı sözünü anlamamazlıktan gelecek sesimi kestim. Zira bu mesele üzerinde uzun konuşmayı tehlikeli buluyordum. Bir gece önce işlemiş olduğum suçun azabının ağırlığıyla zaten zihnim bulanıktı. Ağzımdan kaçıracağım sallapata bir sözle foyamı ele vermiş olabilirim.

Merhum babam hakikaten kadın sarrafı bir adammış. Çok karı almış bırakmış. Ben şeriata göre aldığı dördüncü karısından olmuşum.

Derdi ki: “Kocasının sadakatinden şüphelenen en ahmak bir kadın, bir dişi dâhi kesilir. Bu mesele üzerindeki hissi o kadar ince, uyanık, o kadar keskindir. Üzerine şüphe gözünü açtığı kocasının artık hiçbir hâli onun dikkatinden kaçmaz. En önemsiz, en anlamsız hareketlerinden onun aleyhine deliller çıkarır. Eve gelişi gidişi, yatışı kalkışı, konuşması, yiyip içmesi yani her davranışı onun suçunu belirten şekiller alır.”

Bedriye, Servinaz'ın solgunluğunda alabildiğine abartıya kaçıyor sanırım. Kendileri evde yokken kızın Beykoz'dan tesadüfen döndüğü geceyi bir dam altında yalnız geçirmiş olduğumuzdan kuşkuluyor, bu noktadan meseleyi parmağına doluyor. Artık bu böylece sürüp gidecek!

## 7

Servinaz'ın döşeğinde yattığım gecenin üzerinden üç ay kadar geçti. Karım münasebet düştükçe acı imaları, anlamlı sözleriyle beni iğnelemekte fırsat kaçırmıyor. Ben en hayırlı yolu sükût ve tahammülde buluyorum. İnsafla düşünülürse ben suçluyum, o haklı. Kabahatimin ağırlığı altında vicdanen ezilirken onun haklı sitemlerine karşı şiddetli cevaplar vermek şirretliğinde bulunmakta pek ileri gidemiyorum. Ancak bazı bazı sabrım taşıyor. Bu tahammülüm Bedriye'nin üzerinde aksi tesir yapıyor. Artık azıttıkça azıtıyor. Kıskançlık damarları şaha kalkmış bir kadının densizliği önünde susarsanız artık o size azap vermekte sınır ve insaf tanımıyor. Bu

tahammülüm, içimde sinsi sinsi tüten bir volkan hazırlıyor. Tahammül kararım olduğu hâlde bir gün bu yanardağ iradem dışında birden alev saçacağa benziyor. Karım hakkında duyduğum insafın o bana bir zerresini bile göstermiyor. Gitgide kendime acımak lüzumunu da duymaya başladım. Nedir bu iğneli fiçıda geçirdiğim hayat? Başka erkeklerin el ve yüz yıkayarak cezasız seviştikleri bu banal fiil, neden böyle benim ensemdede boza pişirecek tehlikeli bir duruma dönüşüyor?

Bedriye hâlâ meseleye doğrudan doğruya temas etmiyor. Başka şeyler tutturarak dolaylı yollardan beni zehirlemeye uğraşıyor. Kaynanam biraz rahatsız. Çağırdıkları doktorun reçetesini Divanyolu'nda bir eczaneye bırakmıştım. Akşamüzeri eve dönerken ilacı almayı unutmuşum. Karım her gün dırıltı çıkartmak için konu hazırlar, o gece de bunu tutturdu. Yüzünde asabi çizgiler beliren bir sertlikle:

“Hani ya annemin ilacı? Çabuk ver, kadın rahatsız.”

Ben biraz süklüm püklüm, özür dilemek isteyerek:

“Karıcığım affedersin, nasıl olduysa aklımdan çıkmış, dönerken ilacı almayı unutmuşum.”

Bu cevap karşısında birden parladı:

“Ne demek unutmuşum? Annemin hayatıyla ilgili böyle tehlikeli bir anda ilaç unutulur mu?”

“Hanım, bir daha affedersin, elimde olmayan bir suç, dalgınlık hâli bu!”

“Dalgınlık hâli! Güzel mazeret! Söyle, aklın nerede? Önceleri bu kadar dalgın değildin. Senin kafanda bir bora esiyor. Gönlünü, zihnini dolduran zararlı şeyler arasında ailen için küçük bir yer ayırmayacak hâle geldin. Âdeta aptallaştın Hüsnü...”

“Ben yeni aptallaşmadım. Anadan doğma aptalım zaten. Herhâlde zekâsıyla övünülecek bir koca olmadığımı biliyorum.”

“Ya anneme bu gece bir hâl olursa? Senin aptallık mazeretin bu felaketi örtebilir mi?”

Elimde olmayarak ağzımdan bir kahkaha fırladı. Öfkeden karımın benzi atarak:

“Ne gülüyorsun Hüsnü? Annemin ölümünün seni bu kadar neşelendireceğini tahmin etmezdim doğrusu!..”

“Annenin ölümüne değil, senin mübalağalarına gülüyorum. Korkma ölmez, ne bu gece ne yarın gece. Ne bu sene ne de öbür sene...”

“İşte hayırlı damat bu kadar olur! Bu sözleri sana beyninde esen sam yelinin şuur bozukluğu söyletiyor. Artık senin kalbinde suyu çekilmiş kuyular gibi aile muhabbeti de kupkuru kurumuş.”

“Her şeyde olduğu gibi annen sağlığı konusunda da mübalağacıdır. Pire ısırsa akrep sokmuş gibi yaygara koparır. Sen de mübalağada anana taş çıkartırsın. Kalçasına sızı girmekle insan bir gecede ölmez. Koca saygısında senin gönlün benimkinden daha çok kuru. Ağzına geleni hemen savurmakta hiçbir zarar görmüyorsun. Benim tahammülüne de o kadar güvenmemelidir. Her şeyin bir haddi var!”

“Ha ha ha, gevelediğin baklayı ağzından çıkar. İçindeki dert meydan görsün.”

“Benim ağzımda bakla, fasulye yok.”

“Bir gün patlayıverecek bir sır var. Bu ifşa gününe kadar sen de benim tahammülüne güvenme.”

“Güvenmiyorum hanım, ne yapacaksan yap bakalım!”

“Yapacağım! Hem de senin istediğinden âlâsını!”

“Peki, dört gözle bekliyorum.”

Karılık kocalık bağımız hemen kopuverecek bir raddeye gelir. Bedriye’nin sinirleri boşanır... Bir ağlama tutturur. Ben de bir köşede somurturum. İkimiz de tehlike önünde ileri

gittiğimizi anlayarak pişmanlıkla susarız. İşte artsız sırasız böyle sağanaklar geçirerek yaşıyorduk.

## 8

Karımın evde bulunmadığı bir gündü. Ayşe Kadın göğsünden bağlanmış şalvarı, rengârenk yemenilerin tandıra çevirdiği koca kafasıyla karşıma dikildi. Tavrında her zamankinden farklı, garip bir hâl vardı. Bir müddet beni süze süze düşündü. Önemli olduğu kadar ağır bir şey söylemek için cesaret toplamaya çalışır, tereddütlü bir ses ve kaba telaffuzuyla:

“Beyefendi,” dedi, “bana destur verirsiniz size bir şey diyeceğim.”

Hiç hayra yormadığım bu başlangıç üzerine:

“Peki,” dedim, “destur veriyorum. Ne diyeceksen de bakalım.”

Söyleyeceği sırrı bir işiten olup olmadığını anlamak ister bir eda ile etrafa göz gezdirdikten sonra biraz kulağıma doğru eğilerek:

“Servinaz karnını doldurmuş, doldurmuş!” dedi.

Yanı başımda bir bomba patlamış olaydı beynimi bu kadar altüst etmezdi. Gırtlığımda bir gıcık düğümlendi, bir dakika kadar ağzımı açamadım. Karı ne diyeceğimi bekliyordu. Susmak tehlikeliydi. Nihayet:

“Yanlış bir şey olmasın, bu işin doğruluğundan emin misin?” diyebildim.

Ayşe Kadın geniş bir tasdik işaretiyle başını sallayarak:

“Bu işin eğrisi büğrüsü yoh... Olan olmuş gayrık.”

Bu ağır ifşanın en önce beynimi tırmalayan mühim noktası şuydu: Felaket anlaşılmış fakat Servinaz beni ele vermiş mi? Heyecanımı yenmeye uğraşarak sordum:

“Kimden olduğunu söylüyor mu?”

Ayşe Kadın derin manalar içeren bir anlatışla bakışını değiştirerek:

“Hayır, söylemiyor. Ona kalsa gebeliğini bile inkâr ediyor.”

Geniş bir nefes aldım, cesaretlenerek sordum:

“Onun inkâr ettiği şeyi sen nasıl ispat edebiliyorsun?”

“Üç evlat doğurmuş bir karıym, bilmem mi hiç?”

“Bu veballı bir iştir. Öyle üstünkörü benzetişlerle hüküm verilemez.”

“Veballı olduğunu biliyorum da işte ondan ötürü size geldim.”

“Nasıl keşfettin? Anlat... Ben de bileyim.”

“Sabahları kalkınca hamam aralığında öğüre öğüre içi dışarı çıkıyor.”

“Belki midesi bozulmuştur.”

“Bu mide bozukluğu değil. İlkimde ahan ben de böyle olmuştum ya... İlkten sevdiği yemeklere şimdi el vurmuyor, yenmeyecek şeyleri yiyor. Hamam aralığında kahve telvesi yalarken kaç defa gördüm. Rengi soldu. Boynu inceldi. Gözlerinin etrafı çürümüş gibi oldu. Huyu titizlendi. Âdetten kesildiğini ben biliyorum emme o gene gizliyor. Ben yarı ebe bir karıym. Köyde Rençper Mustafa'nın karısı Zeliha'yı sıkışınca ben doğurttum.”

“Bu keşiflerini böylece hanıma yetiştirdin mi?”

“Hayır efendim, hayır. Belkileyim içine kor da yüreğine inme iner diye söylemiyom, korkuyom.”

Bu dedikodu düşkünün karı, yetiştirdiği haberle böylece beni zehirledikten sonra sustu. Ne diyeceğimi bekliyordu.

Ayşe'ye öyle gerektiği için metresimin gebeliğini reddeder şekilde ağız kullandığım hâlde bu haberin hakikat olduğuna şüphem kalmamıştı. Günden güne kızın karnı kabardıkça hakikat kendi kendini meydana vuracak, sıkıştırılınca Servinaz da olanı biteni çıtır çıtır söyleyecek. Bana karşı hücumla geçen bu tehlike dalgalarına karşı nasıl bir set kurabilecektim? Böyle umutsuz anlarda bazen tesadüfün kurtarıcı cilveleri imdada yetişir ama böyle bir mucizenin erişmesini beklemek de ahmaklık olur. Mutlaka tedbirler almalı, bir şeyler düşünmeliydim. Şimdilik verdiğim karar şuydu: Babamın nasihatını tutarak inkârdan ayrılmamak... Servinaz beni ele verse de hakikat aleyhimde apaçık ortaya çıksa da gene inkârda ısrar etmek... Çünkü hakikat ne kadar belli olursa olsun zıt iddia ile dava kazananları biliyorum.

Ayşe karşımda dikleşir, gergin bir tavırla:

“Kızın gebeliği laf götürmez gayrık... Gün aydın, iş ışıldak. Şimdicek bunun bir ikinci tarafı var, onu bilmek gerek.”

“Neymiş ikinci tarafı?”

“Çocuk kimden?”

Öfke hafakanı boğazımı tıkadı. Fakat hiddetimi yalayıp yutarak belli etmemek mecburiyetindeydim. İlgisiz görünmeye çalışarak sordum:

“Sen bunu kimden umuyorsun?”

“Kimden umacağım? Ya Ali'den ya Veli'den. Bu evde karıdan çok er kişi var, her gece ırzımı bir Tanrı'ma emanlettiyerek yatarım.”

Kartalozu tersleyip hemen karşımdan kovmanın yeriydi ama duruma göre bu sertleşmenin sırası değildi.

Ayşe'ye biraz asık suratla:

“Böyle benzetmeler üzerine kıza iftira atar gibi laflar söyleme. Hadi git işine...”

Karı, “Kız söylemiyor, sen de inkâr et. Bakalım yakayı kurtarabilecek misiniz?” der gibi beni süzerek:

“Bu iş olsa olsa kızın karnı üfürünceye kadar gizlenebilir, ondan öteye lololo gitmez. Minare kılıfa girer mi hiç?” herzesini savurduktan sonra karşımdan defoldu.

## 9

Doluya koyuyorum olmuyor, boşa koyuyorum olmuyor. Herhâlde karımla aramızda kopacak kıyamete göğüs germe-ye hazırlanmalıyım. Bu sabit fikir bazı bazı irademi yeniyor. Yaptığımı bilmez bir hâle geliyor, alık salık bir adam oluyorum. Bu dalgınlığın nedeni olan sakarlıklar karımın dikkatini çekmeye başladı. Mesela masanın üstünden bardağı alırken elim takılıyor, iki şey deviriyorum. Yürürken sobanın uzun maşası şangur şungur ayağıma takılıyor. Yemek yerken çocuk gibi önüme akıtıyorum. Çatalı dudağıma batırıyorum. Sanki bütün tabiat, suçumu yüzüme vurmak için bana düşman kesilmiş benziyor. Elimi uzattığım her şeyde bana karşı bir isyan var. Vakit vakit gözlerimi boşluğa dikiyorum. Etrafımı görmeyecek, duymayacak koyu dalgınlıklara gömülüyorum.

Bir gün yemek odasında bütün bu şaşaloz hareketlerimin üzerine tüy dikecek, elimde olmayan bir tuhaflık yaptım. Oturacağım iskemleyi sanki şeytan altımdan çekti. Oraya, yere uzanakaldım. Bazı sahne komiklerinin kasten yaptıkları bu güldürücü numara bende yanlışlıkla oldu. Kaynanam beni bütün bütün mahcup bir vaziyete düşürmek için katıla katıla güldü. Annesinin kucığındaki yavru:

“Baba pat!” diye çığlıklar kopardı.

Öfkesinden yüzü horozibiğine dönen karım, anasına bakarak:

“Anne, ağlanacak hâle gülüyorsun. Zavallıya acımalısın. O, müthiş bir dalgınlık buhranı geçiriyor. Sebepsiz değil, elbet bir gün şafak atacaktır,” dedi.

Bir akşam vazifemden dönüşümde evi kapıdan henüz bir tabut çıkmış gibi matemli bir hava içinde buldum. Acıklı haberi bana en önce yetiştirmek için Ayşe Kadın taşlıkta dolaşıyordu. Hemen kulağıma eğilerek şu heyecanlı sözleri fısıldadı:

“Küçük Hanım her şeyi biliyor artık. Bugün kızı ebeye gösterdik, iş meydana vurdu gayrık... Tastamam üç buçuk aylık...”

“Küçük Hanım her şeyi biliyor artık” cümlesi beynimin içinde bir yıldırım zikzağı yaptı. Baygın bir sesle sordum:

“Kız ne diyor?”

“Domuz kahpe, mih gibi duruyor. Sır vermiyor, çok sıkıştırdık, ahan öldür ağzından laf çıkmıyor.”

“Aşk olsun sana Servinaz!” diye içimden uzun bir aferin çektim, yürüdüm. Henüz ortalık aydınlıktı fakat ben etrafımı görmüyordum, ayaklarım merdiven basamaklarını bulamıyordu. Odama çıktım. Her şey alan taran... Hemen yıkılacak bir sarhoş hâlinde soyundum, karım meydanda yoktu. Hâkim huzuruna çıkacak bir suçlu çarpıntısıyla zihnime düzen vermeye uğraşıyordum. Bu davada Servinaz’ın sır vermeyişi benim için en mühim tutamak noktasıydı. İşte ancak onun bu ketumluğu sayesinde kurtulabilecektim. Kız bu ısrarında sona kadar devam edebilecek miydi? Onu söyletmek için her çareye başvuracaklarına şüphe etmiyorum. Belki de evde bir engizisyon mahkemesi kurulacaktı.

Yarım saat geçmeden karım, alnında bir çatkıyla odaya girdi. Üzüntüden o da solmuş, süzölmüştü. Her zamankinin aksine zoraki bir sessizliği korumaya uğraşır bir bitkinlikle önce söze başlayarak:

“Hüsnü,” dedi, “büyük bir öfkeyle bağırıp çağırarak mücadelede kalkışmaya mecalim yok. Bunu sıhhatim için teh-

likeli buluyorum. (Biraz dinlenerek) Rezalet etrafa yayılma-  
dan sessizce bu aile davasını aramızda halledip bitiriverelim.  
Karılık kocalık kısmetimiz bu kadarmış...”

Sesime metanet vermeye uğraşır bir gayretle:

“Hanım,” dedim, “ne sessizlikle ne de patırtıyla aramızda  
halledilecek bir aile davası olduğunu bilmiyorum.”

“Bu davanın izahı benim için çok acıdır. Buna beni mec-  
bur etme. Bugün açığa vurmuş apaydın bir iştir bu. Bildiğim  
ve bildiğin şeyleri tekrar bana söyletmekten ne zevk duya-  
caksın?”

“Hanımcığım insaf et, lütfet. Mademki sessizlik istiyor-  
sun âdil bir hâkim hakkaniyetiyle hüküm vermeye çalış. Ben  
hiçbir şey bilmiyorum. Her türlü suçlanmadan uzağım. Buna  
inan.”

“Peki bilmezlikten gelişini de bir hakikat diye kabul ede-  
rek işte söylüyorum: Servinaz gebe...”

“Peki, bu uğursuz haberi eve girerken Ayşe Kadın kulağı-  
ma fısıldadı. O dakikaya kadar böyle bir şeyden asla malu-  
matım olmadığını, bu olayla ilgili hiçbir şey bilmediğimi, her  
tүrlü kutsalın üzerine yemin ederek söyleyebilirim.”

“Bu kız Meryem Ana gibi çiçek koklayarak gebe kalmadı  
ya!”

Doğrudum, biraz süzgün bakarak cevap verdim:

“Bu üzücü hamileliğin vukuundan bana ne sorumluluk  
düşebilir hanım?”

Karım küçük bir iniltiden sonra:

“Senin aleyhine inkâr kabul etmez sayısız açık deliller  
var.”

“Neymiş o deliller?”

“Ebe çağırttım. Namussuzu muayene ettirdim.”

“İyi etmişsin.”

“Gebelik üç aylık.”

“Olsun, bana ne?”

“Bu hamilelik tastamam biz evde yokken Servinaz’ın Beykoz’dan buraya döndüğü tarihe uygun düşüyor.”

Bu kuvvetli suçlamaya karşı hiçbir cevap hazırlığım yoktu. Bir sendeledim. Beynimin hemen bir yalan icat etmekteki ustalığını bir yokladım. Allah günahımı affetsin, kendimi kurtarmak için Servinaz’ı batırmaktan çekinmez bir cüretle:

“Bu uygunluktan Servinaz’ın Beykoz’da bir kazaya uğramış olmasını akla getirmeyip de neden benim aleyhime bir delil çıkartıyorsun?”

Karım bir hasta süzgülüğü ve acı bir gülümseme ile yüzüme bakarak:

“Kaç zamandır geçirdiğin gülünç ve acıklı dalgınlıkları ne ile açıklayacaksın o zaman? Gözlerin kör, kulakların sağır olmuş, aklın durmuştu. Söylenenleri işitmiyor, karşındakini görmüyor, bastığın yeri bilmiyordun. Hep bu şaşkınlıklar, alıklıklar, sakarlıklar sebepsiz miydi?”

İçimden, “Vay imanına,” dedim. Karımda böyle bir ince sorgu ustalığı olduğunu bilmiyordum. Bu tehlike anında benim kafam da enstantane bir uyduruş faaliyetiyle işliyordu. Düşünmeden cevap verdim:

“Tabii sebepsiz değil. (Bir iki yutkunmadan sonra) Biliyorsun ben ... dairesinin muhasebe kısmındayım.”

Karım uyduracağım yalana inanmadığını gösteren ince bir alayla:

“Malum,” dedi.

“Bordro hesaplarındaki bir yanlışlıktan dolayı üç memur mesuliyet altındayız. Dokuz bin liranın adı var, kendi yok.

Şefimiz üçümüzün de namus ve istikametinden emindir. Temize çıkmaya uğraşıyoruz.”

Bedriye büyük bir iç sıkıntısıyla puflayarak:

“Çok tuhaf hâller! Bu zamana kadar sen böyle bir şeyden hiç bahsetmemiştin. Dalgınlığının sebebi soruldukça cevap vermiyordun.”

“Etrafa yayılmasından korkuyor, açığı gizli tutuyorduk.”

Karım sessizlik kararını bozarak gözlerinin yaşını mendiline içire içire haykırmaya başladı:

“Bu mektep çocuğu yalanlarını bırak, aceleyle pek beceremiyorsun. Bu an karılık kocalığımızın son hesap günüdür. Senden mert bir erkek ciddiyeti istiyorum. Şu bitik hâlime merhamet et. Kendini de beyhude yere üzme. Servinaz’ı söyleteceğim; yezit kahpe, ağzı taş kesilmiş, bir inattan ayrılmıyor. Ben onu bülbül gibi şakıtmanın yolunu bilirim. Her şey meydana çıkacak.”

Servinaz’ın bu sır tutan hâlini sadece beğeniyor değil ta yürekten kutsuyordum. Aşk olsun bu kıza! Beni ele vermemek için en ağır baskılara karşı koyuyordu. Ben tersine, ona Beykoz’da gebe kaldığı şeklinde iftira atıyordum. Kendi ah-laksızlığımdan utanmaya başladım. Gittikçe karımın ithamları kuvvetleniyor, benim müdafaalarım gülünç oluyordu. Bedriye kozunu en sona saklayan bir oyuncu gibi gözlerini üzerime açarak birden haykırdı:

“Birbirinize rastlayıp işaretleşmek için fırsat kolluyor, sofada, merdiven aralığında dolaşıyordunuz. Bu kaş göz işaretlerinin birkaçına şahit oldum.”

Uzaktan uzağa birbirimizi görmek için fırsat kolladığımız doğru fakat kaşla gözle işaretlediğimiz yalandı. İddianın gerçek tarafını tez geçerek yalan tarafını yüzüne vurmak için:

“Hanım,” dedim, “yalan olduğunu bilerek söylediğin sözün yalanlanmasına lüzum görmüyorum. Bu tarafı senin vic-

danının tasdikine bırakıyorum. Servinaz ile işaretlediğimiz asla olmamıştır. Bu senin hayal gücünden doğan kuyruklu bir iftiradır.”

“Apaydın bir hakikat üzerine münakaşaya ne lüzum var? Her şeyi gözümle görmüş, kulağımla işitmiş gibi biliyorum. Bu meselede kadınlık ruhunun aldanmaz bir hassasiyeti vardır. Onun ısrarına yenilecek değilim. Orospuyu elbette söyleteceğim. Onun kabul eden açıklamasından sonra senin ısrarın kaç para eder? Ne yor ne de yorul Hüsnü. Bu sorunun uzaması ikimiz için de utanılacak bir şeydir. Artık kısa keselim.”

“Ben Servinaz’ın açıklamasını, itirafını senden daha büyük bir heyecan içinde bekliyorum. Söylet, ne yaparsan yap, söylet! O asıl suçluyu haber verdiği gün bu ithamlar üzerimden su gibi akacak, tertemiz bir alınlı meydana çıkacağım.”

## 11

Böyle gümbür gümbür atmakla vaziyetimi büsbütün ağırlaştırmış oluyordum. Müdafaa sistemim umutsuzdu. Servinaz’ın sır tutmasına ne dereceye kadar güvenilebilir? Onun sessizliği daha ne kadar sürebilir? Kız beni ele vermek mecburiyetinde kalırsa yüzleştirildiğimiz vakit erkekliğe değil insanlığa bile yaraşmaz bir inkârla büsbütün alçalacak mıydım? Yiğidin kalesi inkârdır, demişler. Ne olursa olsun tuttuğum yoldan gideceğim. Denize düşen yılana sarılırmış. Beni kurtaracak yılanı bulsam sarılacağım.

Her gün işime gidiyorum, içimde nota trili<sup>7</sup> gibi tir tir yüregimi çarptıran bir şey var. Acaba Servinaz’ı söylettiler mi korkusu! Akşamları eve dönünce Ayşe Kadın’ın buruşuk ağzından bu müthiş müjdeyi almak yılgınlığıyla nerelere saklanacağımı bilemiyorum.

---

7 Müzikte bir notanın bir üstteki notayla çok hızlı olarak sıralanmasından doğan titreme sesi. (y.h.n.)

Bu gibi hadiselerde ortaya çıkacak olayların şeklini kabule boyun eğerek eli böğründe beklemek de doğru değil. Bir şeyler yapmalı, bir şeytanlık düşünmeliyim. Şeytanlık, evet... Bu melekten bozma aleyhüllâne<sup>8</sup> de yardımını benden esirger bir inatla bugünlerde semtime hiç uğramıyor. Uygulanması imkânsız birçok şeyler düşünüyorum. Planlar kuruyorum. Servinaz beni ele verirse onun iddia ettiklerini karşılayarak çürütecek bir dalavere düşünüyorum. Evde genç bir uşak var, Aziz Köklü. Sevimlice bir Anadolu delikanlısı. Onu her ne pahasına olursa olsun para yahut başka yollarla suçu üzerine almaya ikna etmek... Aziz böyle bir iddiayla ortaya çıktıktan sonra Servinaz'ın kim bilir ne derecelere yükselecek acı protestolarını yenerek fikirleri lehime çevirmeyi büsbütün imkânsız bulmuyordum. Böyle bir şey yapmak değil akla getirmenin bile çok büyük vicdan düşkünlüğü olduğunu tekrarlayıp durmakla birlikte başka türlü yapacak bir şey de bulamıyordum. Ne yapayım? Denize düştüm, yılanla sarılıyordum. Aile saadetini kaybetmektense Servinaz'ı harcamak felaketi bana daha uygun geliyor, bu canice teşebbüsümü başarırsam bütün ömrümce kızın rahatına çalışmayı da kendime şart koşuyordum.

Servinaz, benim bu dubarama<sup>9</sup> yenilecek kadar aptal mıdır? Ya o şiddetli protestolarıyla bana üstün çıkarsa? Vicdansızlık olduğu kadar da tehlikeli bir oyun... Ya büsbütün batacağım ya da çıkacağım. Bu ökseye ben mi tutulacağım Servinaz mı? Bu oyunun akla yakın bir tarafı da var. İş Servinaz'a da açarak Aziz'i suç ortağı göstermek yoluyla beni kurtardığı takdirde ona da hâlime göre paraca en büyük fedakârlığı göze aldıracağımı anlatmak... Bu şekilde ikisini de kandırıp tamahlarını uyandırmayı düşünün düşünün planlarımı pek umutsuz görmemeye başladım. Bu hile dolabı ancak para motoruyla döndürülebilecek. Gözünü doyuracak bir miktar-

8 Ar. Lanetli şeytan.

9 Argoda oyun, düzen, yalan, hile.

la Aziz'i kandırabilirim. Annemin bankada ölümlük dirimlik beş bin lirası var. İş benim saadetime dokununca o da bu paradan mesela bin veya iki bin lirasını fedaya katlanır. Gözü, kulağı büyüleyen bu tek heceli rakamın ifade ettiği böyle bir servetin birdenbire ele geçmesi, on beş lira maaşlı bir uşak için ancak rüyada görülebilecek bir nimet sayılır.

### 13

Annemi kandırdım, her işi yoluna koydum, paralar cebimde hazır... Son birkaç gün içinde şiddetlendirilen sıkıştırmalara karşı Servinaz, bol gözyaşlarından başka cevap vermiyor. Bu betonarme kesilen sessizliği karşısında karımın sınırları şah ahengine geriliyor. Bu hadise böylece sürüp gidemez. Elbette bugün yarın iyi, kötü bir netice alacaktır. Servinaz'ın kilitli ağzına anahtar uydurmalarından önce ben işimi görmeliyim.

Uşakların bölüğüne gittim, Aziz'i arıyordum. Lala Hamdi Baba karşıma çıktı, sordum:

“Aziz nerede?”

Hamdi Baba, acayip bir dikkatle beni süzerek cevap verdi:

“Çarşıya zerzevat almaya gitti.”

Yine sordum:

“Baba, öyle dikkatle yüzüme ne bakıyorsun?”

“Hiç, dedi, sizi çok severim de...”

İçeride çalkalanan facianın dışarıya yansımamış olması mümkün değildi. İhtiyarın bu bakışı, olayla ilgili bir merak eseri olsa gerekti. Gönlünü almak için ben de ona:

“Eksik olma baba, ben de seni çok severim. Selamlıktaki odamdayım, gelince Aziz'i bana gönder,” dedim.

“Peki, baş üstüne!” cevabından sonra Hamdi Baba yine o bakışını tazeleyerek ilave etti:

“Üzerine yordukları kötülüğü ben senden ummam, elbette bu iş bir gün asıl kabahatlinin ayağına dolaşacaktır, üzülme.”

İçimden, “Bunakça laflar...” dedim, yürüdüm.

Aziz, zayıf değil fakat kuru... Orta çapta, yirmi beşlik bir Anadolu uşağı... Güneşte kavrulmuş, soğukta donmuş gibi tabiatın muhtelif hava etkileriyle pişkinleşmiş, yaşına göre erken olgunlaşmış, kasları nasırlanmış bir simada... Fizyonomistler<sup>10</sup> bazı insan suratlarını hayvanlara benzetirler; ata, aslana... Bu bakımdan Aziz; uzun çenesi, sivrice burnu, fındık gibi canlı gözleriyle tilkiyi andırır.

Bu oğlan odaya girince ona karşı alacağım vaziyeti, ikna etmek için söyleyeceklerimi, mühim bir nutuk hazırlar gibi zihnimde tasarlıyordum. Umutsuz bir davayı kazanmaya uğraşan bir avukat heyecanı ile bütün güzel konuşma gücümü sarf edeceğim. Oynayacağım komedyanın başrolünü ezberliyordum. Zihnim bu düşüncelerle altüst olurken kapı tıkrırdı. Aziz biraz süklüm püklüm içeriye girdi. Bana yaklaşmadı, kapı önünde alargada durdu.<sup>11</sup> Göz göze geldik. Çarpıntı içindeydim. Bakışından, hâlimden, heyecandan değişik bir hâl alan gözlerimden nasıl bir azarlama dehşeti sezdiğini bilmiyorum. Oğlan karşımdan kaçacak gibi ürkek bir hâl aldı. Bu korku neden? Hamdi Baba’nın bunaklık manası verdiğim acayip sözleri aklıma geldi. Kendi kendime, “Acaba ha?” dedim. Hissettirdiğim bu korkunun zihin karışıklığıyla hakikat her neyse dosdoğru söyletebileceğimi düşünerek gözlerimi daha çok açtım, bağırdım:

“Ulan yaklaş şuraya!”

Aziz bir iki adım bana doğru yürüdü, durdu. Baktım titriyor. Yakından bir daha göz göze geldik. Aramızda benim

---

<sup>10</sup> İnsan yüzünün yapısı, biçimi ve çizgilerine bakarak karakter özelliklerini tespit eden kişiler. (y.h.n.)

<sup>11</sup> Uzak durmak, yanına yaklaşmamak.

ona, onun bana söyleyeceğimiz bir dehşet var gibiydi. Birden içimden kabaran tuhaf kuşkunun sevkiyle bir dana gibi böğürdüm:

“Ulan hain ırz düşmanı, insan ekmek yediği kapıya böyle hıyanette bulunur mu?”

Aziz kurşunla vurulmuş bir hayvan gibi birden ayaklarıma kapandı. Sulu sepken ağılıyordu. O aşağıdan ben yukarıdan, aramızda göz göze bir şimşek daha çaktı. Örs üzerinde sıcağı sıcağına işler gibi ateş saçarak eski zamanın yangın haber veren bekçilerini andırır bir nara attım:

“Her şeyi dosdoğru itiraf edeceksin. Yoksa mahvolduğun gündür.”

Öpe öpe terliklerimi salyalarına bulayarak hıçkırıklarla tıkana tıkana yalvarıyordu:

“Aman efendim, aman paşam, ocağınıza düştüm. Bir iştir oldu gayrik. Ben ettim siz etmeyiniz. Şeytana uydum. Suçumu cahilliğime, gençliğime bağışlayınız. Bir kabahatle adam asılmaz. Her emrinize razı, vereceğiniz her cezayı çekmeye hazır kölenizim.”

Kulaklarımda çınlayan bu sözler birer hakikat miydi yoksa rüya mı görüyordum? Ben ne niyetle Aziz’i çağırtmıştım, macera nasıl ters bir biçim aldı! Ben Aziz’den daha az suçlu değildim. Ben karımın sorgularında suçumu şiddetle inkâr etmiştim. Aziz daha ilk sorudaki açık itirafıyla benden çok mert çıkmıştı. Ben günahımı bu inkârın kalkanı arkasında ebediyen saklayacaktım. Servinaz niçin susmuştu? Bana olan sadakatinden değil, iş şimdi anlaşılıyor. Beni mi ele versin Aziz’i mi? İkimizi birden mi? Bu olamazdı. Neyse ki olmadı. Vicdanen değil ama görünen o ki suçtan kurtulmuştum. Oturduğum yerde hafifledim, hafifledim, kuş kesildim. Kanatsız uçuyordum. Başlangıca hiç uymaz, umulmaz bir neticeye varmıştım. Tutulduğum sevincin dalgaları içinde sersemleyen kafamla artık hiçbir şey düşünemez oldum. Parlak bir

beraat kazanmak coşkunluğuyla karıma koşmak için dışarı, harem tarafına fırladığım sırada başka bir vücutla göğüs göğüse çarpıştım. Meğerse Bedriye de oracıkta kapı arkasında bizi dinliyormuş. Coşkun sesle:

“İşittin mi?” dedim.

“İşittim...”

“Hepsini mi?”

“Hepsini.”

“Öyleyse beraat hükmümü çabuk ver, ithamlarından dolayı seni affedeyim.”

Karım gözyaşlarını saçarak kollarımın arasına düştü.

“Affet Hüsnü, seni çok sevdiğim için çok üzdüm.”

Karı koca birbirimizi kollarımızın çemberine aldık. Yürekle çarpıntılarımız birbirine karışarak ağlaşıyor, ateşli ateşli öpüşüyorduk. Bu benim için karımı aldatma yüzünden ermiş olduğum yalancı bir sevinçti. O da aldandığını bilmemekten bulunduğu emniyetle mesut oluyordu. İşin aslı iyi kötü ne olursa olsun maksat gönül rahatlığına ermektir. Biz karımla bu huzuru bulmuştuk. Çoğumuz böyle değil miyiz? Hayatın bazı sahte durumlarını gerçek kabul etmek gafletiyle yaşıyıp gidiyoruz. Hep aldatmak, aldanmak oyunları içindeyiz. Ahlakça, toplumca, ailece vicdanımızdan gizlenen öyle hakikatler vardır ki anlamayarak onların ıstıraplarından kurtulduğumuza sevinmeliyiz. Bir saat sonra öleceğini bilmeyen adamın kafaca rahatlığı gibi...

## 14

Bu olayı sinirlerimi bozan bir hastalık gibi geçirdim. Şimdi tıpkı bir kâbustan uyanır gibiyim. Macera sırasında zihnimin kavrayamadıklarını şimdi bir bir düşünerek buluyorum. İlk buluşmada Servinaz'ın beni yadırgamayışı, Aziz ile olan

ilişkisi yüzünden erkeğe alışkınlığının neticesiymiş. Melek sanmışım şeytanı! Hamdi Baba'nın, "Üzerine yordukları kötülüğü ben senden ummam. Elbette bu iş, asıl kabahatlinin ayağına dolaşacaktır," demesindeki mana da açığa kavuşuyor. Demek ki Aziz'in bazı geceleri kurt kuş uyurken döşesinden sıyrılarak harem tarafına sokulduğunu Hamdi Baba sezinlemiş. Kim bilir ne sakıncalar düşünerek bunu bize haber vermemiş. Aziz'in bu gece buluşmaları bir iki ile sınırlı kalmamış olmalı. Neyse genç uşağın suçu benim günahımı örttü. Bundan dolayı onu kabahatli değil candan kutsal bulmalıyım. İyilik kötülük hakkındaki düşünceleriniz kendi uyarımıza göre değişken değil mi? Bize zevk ve iyilik getiren şeylerin başkası için kötülük sayılmasını pek umursamayız. İşimizi gizleyebildiğimiz sürece cezadan muaf değil miyiz? İşte o kadar. Vicdan meseleleri pek inceden inceye kurcalamaya gelmez. Ben de herkes gibi bir insanım. Belki de her insan benim gibi vicdani bir mahkeme kurarak hem hâkim hem mahkûm sıfatıyla kendi kendine mesuliyetlerinin hesabını vermeye çalışmaz. Bu bakımdan kendimi çoğu insanlara göre daha ergin buluyordum. Kendi kendimi ahlak bakımından sorguladığım bu çetin yaprağı kapıyorum.

## 15

Her günah için bir kefaret koymuşlar. Bu kefareti ciddi bir pişmanlık takip ederse suçlu doğru yola dönülebilir. Toplum dürüst bir insan kazanmış olur. Bu yüzden dinler büyük küçük günahlar için tövbe kapılarını açık bırakmışlardır. Fakat kalabalık arasında tövbeyi, yemini tutmak yeteneğine ergin on binde kaç kişi bulunur? Tövbe ve yemin çoklarının ağızları da oyuncak olmuş iki kelimedir. Vicdanımda gizli kalan günahın yalnız bir aşinası vardı: Servinaz. Şimdi ben onunla baş başa kalmaktan sıkıldığım gibi Aziz'le ilişkisi meydana çıktıktan sonra o da belki benden utanmaktadır. Karşılıklı bu iki mahcubiyet birbirini götürür.

Şimdi günahıma bir kefaret vermeyi vicdani bir vazife biliyorum. Aziz, beni farkında olmayarak kurtardı. Servinaz bir gece döşegine kabul etti. Genel ahlak bakımından büyük suç sayılan onların bu yaptıklarına ben de katıştım. Üçümüz de aynı derecede günahkârız. Kendimi suçun ağırlığından daraya çıkaramam. Bu bakımdan kabahati Aziz'in gençliğine, Servinaz'ın kadınlık zaafına bağışlıyorum. Mesuliyeti böylece aramızda paylaştıktan sonra suç arkadaşlarımla lehine çalışmayı bir vazife biliyorum. Karımı da suçluları bağışlaması için olanca güzel sözleri sarf ederek kandırdım. Aziz ile Servinaz'a verilmek üzere cebimde getirmiş olduğum iki bin liranın üzerine bin daha ekleyerek onlara Aksaray'da küçük bir ev aldık. Aziz'i elli lira maaşlı bir işe koyduk. Birbirleriyle evlendirdik. Ne şiş ne de kebab yanmadan bu iş kapandı.

## 16

Öyle sandım ama hayır, kapanmamış. İnsanların felaketi, tabiatın değişmez kanunlarını kendi suniliklerine yani yapmacıklarına uydurmaya çalışmalarından ileri geliyor. Kendi kendilerini itham edecek kanunlar yapıyorlar. Tabiat, nesil üretmekte alabildiğine serbesttir. İnsanın koyduğu kanunlar, görülen ahlak sorunları üzerine tabiatın bu haşarı hürriyetine gem vurmak için sınırlar tayin etmiştir. Yumurtadan çıkan civciv hangi tavuğun, hangi horozun mahsulü olursa olsun tabiatın maksadı ancak neslin üretilmesindedir. Tabiatın bazı kertelerde bize zalim gelen hâkim bir baskısıyla insan vicdanının çarpışmasındaki acılığı ben bu olayda tattım.

## 17

Servinaz, evlenmelerinin altıncı ayında vakitsiz bir oğlan doğurdu. Vakitsiz fakat vücut bakımından çocuk tastamam. Annenin evlenmeden üç ay kadar önce gebe kaldığı anlaşıyor. İş bilenlerce bunda şaşılacak bir şey yok. Bu erken

doğuş, karı kocanın evlenmelerinden önce gösterdikleri aceleyle verilerek yine mesele kapanıyor. Ama bencesi de şöyle: Karımın da önceden işaret ettiği gibi gebelik zamanı benim Servinaz ile kaldığım geceye günü gününe uygun geliyor. Çocuk benden mi Aziz'den mi? Bu kuşku beynimi kurcalıyor. Çocuk bendense benim soyumdan biri olarak doğmuş olsaydı ben onu babalık vazifesinin yüklediği, ailemin şerefine uygun bir seviyede itinalı bir tahsil ve terbiye ile yetiştirecektim. Çocuğun üzerindeki öz babalığım kendimce gerçek olsa bile şimdiki sahte vaziyet gereğince ben onu fakir bir ailenin yoksul kucağına terk etmiş bulunuyorum. Yabana atılan bu oğul büyüüp de kaderin sevkiyle Bedriye'den olan oğlumun hizmetine verilse aynı babanın soyundan oldukları hâlde toplumdaki vaziyetleri ne kadar değişmiş oluyor! Beyefendi ile uşak! Bu çocuğu miras ve başka birçok haklarından mahrum bırakışım zihnimde beni ebediyen rahatsız edecek bir vicdan yarası ıstırapıyla işliyor. Yuvadadan atılan bu yavru nasıl yetiştirilecek? Hayatın talihsiz bir itmesiyle sapıtanları ahlaksızlık sefaletlerinin en müthişlerine düşüren öyle karanlık yolları var ki... Bu çocuk, böyle fena bir akıbeta düşüp de hakikati de bilmiş olsa:

“Baba, bir gecelik zevkinin korkunç cezasını bana çektiyorsun!” hitabıyla karşıma çıkınca elbette başım önüme eğilir.

Aynı ağır fiilin sorumlusu babalar! Karlı bir gecenin şiddetiyle köprü altında titreyen sefil çocuğun vücuduna sebep belki siz olduğunuzu akla getirmek endişesiyle hiçbir yürek sızısı duymadınız mı?

## 18

Böyle maceralarda aile içine yabancı döl katan kadınların günahlarını lanetlerken zürriyetlerini aile dışına bırakan babaların suçlarını niçin düşünmemeli? Netice ikisinde de birbirinin aynı değil mi?

Mezar başında telkin veren imam, ölüyü anasının adıyla çağırıyor. Şeriat, baba adını kullanmamaktaki şüphe tedbirinde ne kadar da haklı!

Yavrular döllenme işini bilerek doğup asıl babalarını gösterebilmiş olsalardı fahri babalar bu ad haklarını kaydedince dünya karışırdu.

Heybeliada,  
8 Kasım 1941

## Geçen İlk Cihan Harbinde Dinlemiş Olduğum Bir Eşkıyalık Vakası

### ŞEHİRDE BİR EŞKIYALIK

Suadiye ile Bostancı arasında, lodos dalgalarının yaladığı sahilden biraz içeride, her sene kulübemsi bir iki hane ilavesiyle hududu genişleyen bir mahallecik...

Vasfiye Hanım, kurumuş sapsarı üzerinde ölü gibi sararmış tohumluk kabaklar yatan küçük bayırı, iri ter damlaları dökerek tırmandıktan sonra etrafı kısım kısım kuru moloz taşları, kırık dökük tahta parmaklık ve tellerle çevrilmiş bir bahçenin mandalı tutmaz çarpık kapısını iterek içeri girdi. Burası birkaç erik, dut ve incir ağacının yeşil himayesi altında âdeta çöl ortasında bir vahaya benziyordu.

Zeki bakışlı boz bir yavru köpek çingirak gibi çınlayan sesiyle havladı. Ağaca bağlı kirli bir kuzu meledi. Tavuklar, horozlar kukurukladılar. Hararetin şiddetinden tüyleri solmuş zannedilen zayıf, sarı bir kedi hâlsiz miyavlarıyla bu konsere iştirak etti.

Kaplamaları kararmış bir katlı tahta evden elinde içinde zerzevat kabukları taşan bir tepsiyle bir kız çocuğu çıktı. Bu, o gün mutfakta pişen yemeklerin kırıntılarıydı. Köpek, kedi, tavuklar hisselerini almak için kızın etrafını sardılar. Hepsi en tatlı ve telaşlı ifadeleriyle yalvarıyor, ziyafete yetişmek için kuzu uzaktan meleyerek bağını zorluyordu.

Misafir: “Kızım Sıdika, annen evde mi?”

Sıdika: “Evde... Yemek pişiriyor...”

Sonra içeriye seslenerek: “Anne! Vasfiye teyzem geldi...”

Derinden derine kopan, “Buyursun, buyursun,” davetinden sonra hane kapısının önündeki setin üzerinde saçları alan taran, kolları sıvalı, iri memeleri yarıya kadar açık, otuz beşlik bir kadın gözüktü.

Misafir: “Ne yapıyorsun Eminem?”

Emine: “Çok şükür...”

Misafir: “Göreceğim geldi. Bizden burası iki adımlık yol ama işte elim değip de gelemiyorum... Ne iş görüyorsun?”

Emine: “Oğlan biraz keyfini bozdu. Mızızlanıyordu. Onu salıncağına yatırdım. Tencereyi ocağa vurdum. Yıkana-cak ufak tefek var. Ev işi biter mi hiç?”

“Allah sağlık versin... İşte her gün hepimiz de böyle didişip duruyoruz...”

“Gelsene içeri...”

“Burası çardağın altı serince, biraz ilişeyim. Kahve mahve istemez. Azıcık göreyim seni, gideceğim...”

Kapı önündeki asmadan yeşil dumanlı koruk salkımları sarkıyor, iri ve sık yapraklar arasından süzölmeye uğraşan güneş bu zümrüt renkli tavanı delemiyordu.

Misafir dört ayak üzerine bir tahta çakılmış, alçak, çok eski bir iskemleye oturdu. Ev sahibi, oralarda sürünen yamalı bir kırpıntı minderini altına çekti. İki kadın karşı karşıya biraz hâl hatır soruştuktan sonra Emine meraklı bakışlarla komşusunu süzerek:

“Ali babanın ev meselesi nasıl oldu?”

“Onun ne olduğunu layıkıyla kimse anlayamadı. O bir masal, o bir bilmece, o inanılmaz bir şey...”

“Evvelki akşam bizimkine sordum. Hemen kaşlarını çatı, ‘Neyine lazım el âlemin derdi? Sen kendi işine bak. Zaman acayıp, türlü türlü dedikodu oluyor. Durup dururken insanın

başı belaya uğruyor,’ dedi. Ben de korktum. Sustum. Fakat merakım arttı. Kuzum Vasfiyecğim! Ne duydunsa bana anlat...”

“Benim de içim doldu, taşı. Ben de zaten sana bunu anlatmak için geldim. Herkesin yüreğinde korkuyla karışık bir merak var...”

Emine Hanım, zerzevat kabuklarını hayvanlara döktükten sonra elinde boş tepsıyla iki kadının sözlerine kulak kabartarak yürüyen kıza seslenerek:

“Hasna, kızım, git Zehra’ya söyle bize iki kahve pişirsin... Şurada basamağın kenarında da tütün paketim duruyor. Getir onu bana...”

Sonra Vasfiye’ye dönerek:

“Kardeşçığım söyle şimdi...”

“Ta evvelinden mi başlayayım?”

“Evet evet, ilkinden başla...”

“Biliyorsun Eminem... Ali babanın ne geçineceği var ne de çalışacak hâli... Biri ona demiş ki: ‘Bu sene bu tarafa tebdil-havaya’ gelenler çok var. Evini biraz tamir edersen yazlığını yüz liraya verirsin.’ Ali babanın evceğizi bir kat üstünde vıran üç oda... Ne kadar tamir etsen de yine ciğer, yine ciğer... Fakat ne yapsın, babada para pul yok. Bir yerden on lira ödünç almış... Evin kiremitlerini aktarmış, şurasına burasına birkaç tahta çaktırmış, yukarıdan aşağı badana ettirmiş, kırık camlarını yaptırtmış... Bilirsin; ev küçük, haraptır ama yeri geniştir. Beş on kütük bağı, meyve ağaçları vardır. Bahçeyi çapalamışlar. Bakla ekmişler, enginar ocaklarını ayıklamışlar... Kuyusu güzeldir. Suyu tükenmez. İyi bakarsan eh, hâline göre her türlü zerzevat yetişir... Evi tamirden sonra gelecek kiracılara şirin görünsün diye silmişler, süpürmüşler... Kendileri bahçenin kenarındaki kulübeye çekilmişler. Müşteri geldikçe evi

gezdiriyorlarmış. Birkaç kiracı gelmiş gezmiş. Fakat pazarlık uymamış... Bir gece Ali babanın küçük oğlu Şefik telaşla kulübeye girerek, ‘Anne, şimdi gördüm. Bizim öteki evde mum yanıyor,’ demiş. Ali baba, karısı, sağır hala, hep toplanmışlar, bahçeye çıkmışlar. Bakmışlar ki sahidcn de evin pencerelerinde ışık var... Hala, ‘Ya Rabbi şükür, Allah bize ansızın bir kiracı göndermiş,’ diye ellerini kaldırmış, yüzüne vurmuş. Ona, ‘Sus bunak, hiç böyle apansızın pazarlıksız kiracı olur mu?’ demişler. Bunda bir iş var... Sonra iyi saatte olsunlar gelip de evi zapt etmesinler, diye düşünmüşler... Ali baba hemen cevap vermiş: ‘Periler aydınlıktan hoşlanmazlar. Onlar karanlığı severler. Komşumuz Abdullah’ın evinde cin, peri vardır anıma Allah’a şüktür bunca senedir bizde gözükmediler...’ Ne olduğunu anlamak için fakat yine tedbiri elden bırakmayıp salat ve selam çekerek eve yaklaşmışlar. İçeride adamlar gezindiğini kafeslerin arkasından görmüşler... Ali baba çat çat kapıyı vurmuş. Bir uzun vakit içeriden aldırış etmemişler... Baba bütün kuvvetiyle çat çatları artırmış... Niha yet karşlarına bir don bir gömlek iri yarı bir herif çıkmış...

Ali Baba: ‘Selâmünaleyküm...’

Herif: ‘Be ulan bunak kerata, selam vermek için mi gece yarısı böyle gelip de insanı rahatsız ediyorsun...’

Ali Baba fena hâlde şaşırarak: ‘Ben ev sahibiyim.’

‘Ahmak herif, kim olduğunu senden soran var mı?’

‘Evi kimden tuttunuz?’

‘Onu bana sorabilmek senin haddin mi?’

‘Ben ev sahibiyim diyorum.’

‘Hâlâ dediğini tekrarlıyor...’

‘Tekrarlıyorum ya... İşte ev sahibiyim...’

‘Bre çürük beyinli ihtiyar; bu zamanda ev sahibi, kiracı var mı? Evleri olmayanlar boş buldukları hanelere girip

oturacaklardır. Sen böyle memleketin nizamından habersiz avanak avanak nerede yaşıyorsun?’

‘Ben duymadım böyle bir düzen değişikliği. Kiminle pazarlık ettin? Söyle, kaç kuruş vereceksin?’

Herif gümbürtülü bir kahkaha ile:

‘Ne kadar istiyorsun?’

‘Yüz elli lira... Hem de peşin...’

‘Pek âlâ... Dur vereyim hakkını...’

Herif içeri seslenerek:

‘Salih! Kerim! Benim hesap aletlerini getiriniz.’

İçeriden ellerinde birer sopa ile enine boyuna uzamış koç kafalı iki delikanlı çıkar. Ev sahibi kiracının ödemede bu kadar hızlı davranmasından biraz şaşalar...

Herif: ‘Babaya ev hakkı... Fakat kirli kâğıt değil... Şıpır şıpır geçer akçe yüz elli lira verilecek.’

Delikanlılar yapacaklarını bir daha tekrar ettirmeyecek kadar hızlı tavırlarla Ali babayı yaka paça ederler. Salih, ihtiyarın başını kenesi ayıklanacak bir hayvan gibi iki bacağının arasına sokar, kıcını ustasının emrine hazırlar.

Babanın bu olayı seyreden akrabası, borç meselesinin hali için uzlaşmanın ciddiyetine inanamaz bir tuhaflıkla bakışmaktayken ev sahibinin gerisine birinci sopa iner. İhtiyarcağız can acısıyla evvela birkaç feryat ve inilti koparır. Sonra ecelinin geldiğine inanarak kelimeişhadet getirmeye başlar. Karısı, kız kardeşi, oğlu, babayı kurtarmak için atılmak isterler fakat Kerim yumruk ve tekme ile üzerlerine yürür. Hepsi çil yavrusu gibi dağıtır. Sağır hala, hendeğe düşer kalır. Karısı dut ağacının altında bayılır. Şefik gözyaşlarını gecenin karanlıklarına serperek alargada dolaşır.”

Emine Hanım'ın kızı Zehra bu ara elinde kahve tepsisiyle gelir. Şefik ismini duyunca biraz benzi atarak bütün dikkatini le söze kulak kabartır.

İki kadın fincanlarını alırlar. Vasfiye Hanım hikâyesine devam eder:

“Sopalar on beşi geçtikten sonra ihtiyar yalvarmaya başlar:

‘Aman oğullarım yeter!’

‘Hakkını helal ediyor musun?’

‘Can her şeyden tatlı, ediyorum.’

‘Bu işe dair kimseye bir şey açmayacağına da yemin ediyor musun?’

‘Ediyorum...’

‘İki senelik kirayı tamamıyla almış olduğuna dair şimdi getireceğimiz senedi mühürleyecek misin?’

Ali baba, sopalardan daha acı gelen bu teklife karşı itiraz makamında kıcını sağa sola sallar.

‘Baba, ne kıvranıyorsun? Sesin çıkmıyor...’

İhtiyar, sanki kusuyor gibi bütün varlığından kazınan boğuk bir sesle:

‘Oğullarım, merhamet ediniz. Şimdi elinizde sopadan ölmezsem bu sözünüzü kabul edince sonra bütün ailemle açlıktan öleceğiz.’

‘Kimse açlıktan ölmez. Bu, ağızlarda dolaşan yeni moda bir sözdür...’

‘Bu evi tamir ettirmek için ödünç para aldım. Borcum var...’

‘Şimdi kimsenin borç ödediği yok. Alacaklın mahkemeye müracaat etse ancak iki üç senede bir karar alabilir...’

‘Açız aç... İnsaf ediniz! Allah vardır, din vardır, peygamber vardır, kitap vardır.’

‘Hepsi vardır... Fakat onların emirlerine, yasaklarına itaat eden yoktur. Bol bol karınlarını doyurmanın yolunu bulanlar Allah’ı, peygamberi hiç akıllarına getirmiyorlar... Kitap, din, diyanet, ahlak, açları zapt etmek ve kendine bağlamak için birer korkuluk hükmüne giriyor... Allah seni yaşatmak için yarattı. Rızkını da verdi. Onun nerede olduğunu bulamıyorsan sende kabahat... Böyle zamanda açlıktan ölmek kendi nefsinı kötüye kullandığını gösteren bir cinayettir.’

‘Çalışıyoruz, çabalıyoruz, rızkımızı bulamıyoruz.’

‘Tuhaf şey... Fırında ekmek, bakkalda yiyecek, kasapta et yok mu?’

‘Var ama parasız vermiyorlar...’

‘Ha işte, bunları parasız almayı öğrendiğin gün bugünkü hayatın sırrına ermiş olacaksın... İşte sana kira bedeli yerine yirmi acı sopa ve birkaç nasihat... Bu nasihatlerimi para gibi sarfet, geçin...’

‘Ben bu laflardan bir şey anlamıyorum. Çoluk çocuk sahibi fakir bir ihtiyarım. Acı bana, ya kiramı ver ya çık evimden...’

‘Sana Allah acımadıktan sonra ben mi acıyacağım? Allah acımazsa kulun acıması kaç para eder? Sen şimdi hakkını helal etmedin miydi? Sözünü ne çabuk değiştiriyorsun... Galiba sopalar az geldi.’

İhtiyara basarlar dayağı... Senedi mühürlettikten sonra salıverirler. Çaresiz Ali baba inleye topallaya kulübeye döner. Oğlu Şefik imdadına yetişir. Sağır halayı hendekten çıkarır. Dutun altında yatan anasını ayıltır.

Ali baba, bir yanından öbürüne kımıldanamaz bir hâlde ağırlar sızılar içinde gözyaşları saçarak oğluna çıkışı:

‘Hayırsız evlat! Beni o zebani heriflerin sopaları altında bırakıp da kaçtın...’

Şefik, aynı üzüntü gözyaşlarıyla ihtiyarın ellerine sarılarak:

‘Babacığım, üç hayduda karşı ben ne yapabilirdim?’

‘Bari konu komşuyu dolaşıp da felaketi anlataydın... İm-dada adam çağırıydın...’

‘Komşuları dolaştım. Olayı duyanlar kapılarını sürmeleyip içeri çekildiler. O herife Kanlı Sadık derlermiş. Dokuz on kişiyi öldürmüş. Üç defa idama mahkûm olmuş, kaçmış, adını değiştirmiş. Son hapsinden genel aftan istifade edip öyle kurtulmuş...’

‘Karakola niçin gitmedin?’

‘Komşumuz Nalbur İsmail Efendi; sakın karakola şikâ-yete gitme. Bir kulübeye sığınmış birkaç candan ibaret zayıf bir ailesiniz. Kanlı Sadık bir kere garaz bağlarsa bir gecenin içinde hepinizi birden yok eder, bu nasihatımı iyi dinle, dedi. Ben de korktum. Gitmedim.’”

Perşembe,  
19 Haziran 1924

## ALLAH GÖNLÜNE GÖRE VERSİN

Sabih Bey, ... köyünde ta tepede Boğaz’a bakan, yalnız ve güzel köşkün sahibidir. Bolluk içinde yaşar. Fakat adı hakiki derecesinden de çok zengine çıkmıştır. Rehinli rehinsiz, senetli senetsiz ve bağış yoluyla her şekilde para istemeye gelenlerin rahatsızlık vermelerinden artık pek usanmıştı.

Bir yaz günü erkenden kalktı. Yeni doğmuş güneşin yamaçlara, zirvelere, korulara vurduğu körpe renklerin tatlı çeşitlerini, denizin iç açıcı mavisi üzerine saçtığı pırlanta kümelerinin kamaşmalarını seyrederek sabah kahvesi içiyordu. Uşak içeri girerek:

“Efendim, misafir geldi,”

“Oh, bu vakit... Kim?”

“Derviş Efendi...”

“Ama o da artık kabak tadı verdi, İllallah...”

Kaşları çatık biraz durduktan sonra:

“Söyle gelsin!” dedi.

Bu Derviş Efendi, Sabih Bey’in fakir düşmüş bir mektep arkadaşıydı. Ne kadar istemezlik suratı görse de aldırılmaz, işi alaya vururdu. Sabih de onun suratını görünce dayanamazdı. Misafir, göreceği her davranışa karşı pervasızlığını gösterir bir yılışıklıkla içeri girdi. Birbirlerine senli benli hitap ederlerdi. Sabih, eski arkadaşını görünce gülümsemekten kendini alamayarak:

“Ne var, yine betin benzin pek uçuk?” dedi.

“Malum ya, açlık!”

“Sabahleyin erkenden buraya damlamandan iyi bir mana çıkaramıyorum. Arsız, ahlaksız herif!”

“İltifatına teşekkür ederim. Çok anlayışlı, mübarek bir insansın. Zaten sende bu zeki hâller olmasa böyle zengin ve ahlaklı kalabilir miydin?”

“Uzatma, ne istiyorsun? Söyle...”

“Canım, söyletme işte... İstedğim kirli bir yüzlük kâğıt...”

“Eski aldıklarını iade etmeden yenisini istemeye hiç sıkılmazsın. Yüzsüz herif!”

“Hakkın var, sen daima böyle borç veren, ben borç isteyen mevkiinde bulundukça senin ahlaklı, benim yüzsüz, ahlaksız olacağıma şüphe yoktur.”

“Yağmur yağarken küpünü doldurmadın.”

“Bırak Allah’ını seversen şu köhne lafları! Benim damıma ne yağmur yağdığı var ne de dolduracak küpüm...”

“Bugün bulduğunu bugün yersin, yarını hiç düşünmezsin.”

“Ah, ne beylik ne soğuk nasihatler!”

“Sen eskiden beri nasihat almaz, beyinsiz kafanın dikliğine gidersin.”

“Ah, sabahleyin aç karnına bu bayağı hikmetli hiç dinlemem ama şu vereceğin bir liranın hatırı var.”

“Neden herif? Neden?”

“Neden olacak? Şimdi bana vereceksin bir lira... Onun her kuruşuyla kapanacak yüz delik var. Bundan yarın için ne artabilir? Ailem evde aç bekliyor. İşte her zaman böyle...”

“Tuhaf şey... ‘Vereceksin’ emriyle işi öyle bir sağlıyorsun ki! Vereceğim ne malum?”

“Yok, birader, işin hiç şakaya, geciktirmeye, alaya tahammülü yok. Ayaklarını öpeyim... Üzme!”

İçeriye önü kavuşuk bir uşak girerek beyefendiye:

“Bir zat geldi, zatiâlinizi görmek istiyor efendim...”

“Nasıl bir zat?”

Uşak hafif bir tebessümle misafiri göstererek:

“Biraz işte Derviş Efendi’ye benziyor.”

Derviş Efendi:

“Bana benziyorsa, aynı maksatla gelmişse iş fena... Demek konağa bir ahlaksız daha çöktü. Beyefendimiz, bendinizin istediğini yerine getirseniz de o gelmeden savuşsam iyi olur. Zavallı adam benden belki sıkılır. Efendimizle görüşmek ister. Tavuklar bilmem nerelerini gagalamadan, deminden buyurduğunuz gibi böyle erkenden damlayışta ben de iyi mana göremiyorum.”

“Hayır olmaz, otur... O da gelsin, bakalım ne istiyor?”

“Ne isteyecek efendim, böyle güneşle beraber süklüm püklüm doğuşun hikmeti malum.”

“Onun da talebi paraysa birer birer ikinizin de sıkıntı derecenizi dinlerim. Hanginizi hürmete ve yardıma daha layık bulursam ona veririm. Çünkü benim her müracaat edene yetiştirecek hazinelerim yok.”

“Aman efendim, sıkıntım sizce malum. Sabahleyin bir lira ödünç koparmak için yüce huzurunuzda zarureten imtihan mı vereceğim? Evvelki akşam ailece yalnız birer parça kuru ekmek yedik. Dün gece bütün bütün aç yattık. (Uşağın yanında hep saygılı bir dil kullanarak) Bu sabah bomboş bir karınla o kadar taban teperek buraya geldim. Bu bayırlar yürümekle bitmiyor. (Ayaklarını göstererek) Çürük potinlerimin altı yollara döküldü. Şimdi ikinci gelen bu zat, yokluk

orucunun üçüncü gününde bulunduğunu ispat ederse demek bendenize tipota...<sup>1</sup> On para yok!”

“Yirmi dört saat aç duranla yetmiş iki saat hiçbir şey yemeyenden hangisi daha acınacak hâldedir? Sen söyle.”

“Ya gönüllerimizi yakan sefaletimizi anlatmada ikimiz pata gelirsek<sup>2</sup>?”

“O zaman bir liranın yarısını sana yarısını ona veririm.”

“Beyefendi, senli benliliğin de bir haddi vardır. Her şeyle alay edilmez. Mesela sefaletle, sefille, ölümle, ölüyle...”

“Sen sabahleyin para istemeye mi geldin? Felsefe dersi vermeye, ukalalığa mı?”

“Değiş tokuş etmeye geldim.”

“Ha, para alıp hikmet vereceksin.”

“Evet, bende olmayanı siz bana, sizde olmayanı ben size...”

“Demek benim param var da aklım yok, öyle mi?”

“Esağfurullah... Bunu da söyleyen sizsiniz. Zenginın yüreği katı olur, sefilinki yufka... Sokak köpeği kumaz olur, konak köpeği ahmaklaşır.”

“Sen benimle düpedüz eğleniyorsun. Sana bugün para vermeyeceğim.”

“Beni öldürünüz, bu sözünüzü tekrar etmeyiniz. Buradan para almadan gitmek benim için ölümden beterdir.”

“Vallahi vermeyeceğim... Billahi vermeyeceğim... Tallahi vermeyeceğim...”

Bu tekrarlanan yeminlerin yoğun ve hâkim bir duyguyla araya girmesi Derviş Efendi’nin beynine ağır birer darbe gibi

---

<sup>1</sup> Yun. tipota: Hiçbir şey.

<sup>2</sup> Aynı derecede olmak.

indi. Gözleri karardı. Şakaklarından soğuk ter damlaları sızıyor, zavallı adamcağız sanki vücudunun bütün gözenekleriyle ağlıyordu. Bu büyük ümitsizlik içinde en acıklı sesiyle:

“Ya, beyefendi! Benim harap, derviş kalbimi çok kırdınız. Allah’ı bırakıp da size yalvardığıma hata ettim. İşte cezasını görüyorum. Belki siz de bu yaptığınızın uğursuzluğuna uğrarsınız.”

Sabih Bey yumuşayacağı yerde daha sertleşerek:

“Benden para iste... Alamayınca Hakk’a dön, keramet taslamaya başla. (Uşağına hitaben) Söyle o adama, içeri girsin...”

\*\*\*

Bir hürmet eseri olmaktan ziyade kirli, üzgün çamaşırlarının ayıplarını kapatmak için, yol yol dokumaları sırtmış, havsız ceketini yukarıdan aşağı ilikli; milliyeti, başındaki Acem, Rus veya Bulgar’dan hangisine bağlı olduğunu belli etmeyen, biçimini kaybetmiş eski bir kalpakla örtülmüş; hamhalat, otuz beşlik iri bir adam içeri girdi. Kırpılmış sakal mı? Eskimiş tıraş mı? İşte böyle belirsiz tüylü, kirli bir surat... Ürkek hayvan güvensizliğiyle bakan bir çift çukur küçük göz, odadakilerin dikkatlerini çekti. Düzgün bir eve hiç girmemiş olduğunu anlatır bir çolpalık ve salaklıkla oturdu. Mahalle kahvelerinde peykeden peykeye edilen tarzda selam verdi. Herif ilk defa saraya girmiş bir köylü alıklığıyla duvarlara, tavana, döşemelere ayrı ayrı bakıyordu. Onun bu seyrine meydan vermek için bir süre sessizlik oldu. Sonunda hane sahibi sordu:

“Hemşeri, ben seni tanıyamadım...”

Herif mütereddit ve kaba bir telaffuzla:

“Nereden tanıyacaksın ki... Siz kibar efendi, ben bir işçi...”

“Ne istiyorsun?”

Bu soru karşısında ziyaretçinin ağzı yayıldı, söyleyeceği zor sözün ilk kelimesini arıyordu. Nihayet:

“Ne olduğunu ben de bilmiyorum,” dedi.

Herifin aklından bir zoru olup olmadığını anlamak için Sabih Bey uşağına baktı. Hizmetkâr öyle şaşkın duruyordu. Derviş Efendi başı göğsüne düşmüş, derin duygular içinde onlara yönelmişti.

Sabih Bey biraz sinirlice:

“Demek buraya ne için geldiğini bilmiyorsun?”

“Anlatacağım efendim. Erkenden köye varıyordum. Şurada önüme dört adam çıktı. Azgın kişilere benziyorlardı. Bana, ‘Dur bakalım!’ dediler. Durdum, biri cebinden bir mektup çıkardı, ‘Bunu aha şu tepedeki beyaz köşke götürüp beyefendinin eline teslim edeceksin.’ Parmağıyla sizin köşkü gösterdi. Ben de omuzlarımı silktim. ‘Neme gerek benim, ben postacı mıyım ki mektup götürem?’ dedim. Herif bir yalın kama gösterdi, ‘Sabahleyin aç karnına bunu yer misin? Biz seni de köyünü de iyice tanıyoruz, elimizden kurtulamazsın, bu mektubu götüreceksin ve kimseye de bir laf demeyeceksin. Sözümüze gitmezsen ne zaman olsa senin işini bitiririz,’ dedi. Mektubun içinde ne olduğunu bilmiyorum. Elçiye zeval yoktur.”

Herif murdar, perişan göğsünden buruşuk bir zarf çıkardı, Bey’e uzattı, Bey ise bu uğursuz kâğıdı almaya da almamaya da korkuyordu. Kısa fakat çok acı bir tereddüt anı geçirdi. Önceden hissedilen bir tehlikeye karşı göz yummamak gerektiğini düşündü, zarfı aldı. Hemen yırttı. İkiye katlanmış ve üzerinde mektep karalaması gibi eğri büğrü birkaç satır bulunan bir kâğıt çıktı. İfadeleri de en az imlası kadar bozuk olan bu yazının özü şuydu:

“Üç bin lira fedayı necat gönder, canını kurtar...” Bu manasız tabirin haydut dilinde fîdyc-i necat<sup>3</sup> demek olacağını

---

3 Kurtuluş parası.

anlamak için büyük bir zekâyâ muhtaç değildi. Sabih Bey, bu tehlikeli durum yüzüne yansımış bir hâlde etrafına yardım isteyen bir gözle baktı. Derviş Efendi, hislerinin en derinlerine varmış, uşağın ağzı dehşetten açık kalmıştı. Kim olduğu belli olmayan kalpaklı herif, elçiye zeval olmadığı mazeretini tekrar ediyordu. O sırada içeriye Kâhya Nedim Efendi girerek büyük bir telaşla:

“Paşabahçe’de Kutbettin Efendi’nin başına gelen felaketi duydunuz mu?”

Sabih Bey:

“Ne olmuş?”

“Eşkîya ağır tehditlerle dolu, üç bin lira isteyen bir mektup göndermiş. Kutbettin Efendi ehemmiyet vermemiş...”

“Sonra ne olmuş?”

“Beş gün sonra bir baskın... Kutbettin Efendi şehit, ailesinden iki genç yaralı...”

“Aman ya Rabbi, şimdi ne yapacağım?”

Derviş Efendi ağır ağır baygınlığından uyandı:

“Deminden sen bana acıyarak o tek lirayı vereydin zekât yerine geçer, Allah da sana merhamet ederdi. Şimdi üç bin lirayı mı verirsin canını mı? Düşün... Bir yerine üç bin vermek pek ağır bir cezadır ama bazen Allah’ın cilvesi o kadar zamanında ortaya çıkar ki... Allah gönlüne göre versin!” dedi, çekildi gitti.



## MİSAFİR

Onlar geleli tam on dokuz gün ve o kadar gece olmuştu. Karı koca, iki de çocuk... Dört can... Şimdi her gün iki okka ekmek fazla alınıyor ve her masraf ona göre artıyordu. Zaten ev dardı, bu karı kocaya ayrı bir oda verebilmek için aile daha da sıkışmaya mecbur oldu. Ne kadar anlayışsız, ne saygısız, ne vurdumduymaz misafirdi bunlar! Ne surattan anlıyorlardı ne rumuzdan ne kinayeden. Yüz verilmediğini belli eden en soğuk davranışlara bile gizli bir gülümsemeyle karşılık vermekten hiç sıkılmıyorlardı.

Misafir Halil Efendi akşamcıydı. Hane sahibi İzzet Efendi ise içkinin damlasından kaçan, kokusundan boğulan, sofu, namazında niyazında bir adam.

Halil Efendi her akşam bir cebinde dolu küçük bir şişe, ötekinde kâğıda sarılı birkaç zeytin tanesi nevalesiyle gelir, yatsılara kadar ağır ağır ziftlenir. İzzet Efendi'yi yemeğe bekletir. İctikçe zevzeklenir. Dinletir, dinletir. Zavallı adamcağızı tahammülsüz bırakır, sıkıntıdan öldürürdü. Beş altı akşam bu işkenceye tahammülden sonra nihayet hane sahibi bir gece dayanamadı. Açık bir suratla:

“Efendim, bu olur mu? Her akşam cebinizde rakıyla geliyorsunuz,” dedi.

Yüzsüz misafir, bu haklı itirazı hemen başka anlamda kabul etmeye girişip:

“Efendim, misafirperverliğinizin gerçekten mahcubuyum. Çoluk çocuk ailece efendimize kaç gündür yük olup

duruyoruz. Rakımı beraber getirmeyeyim de onu da mı size aldirtayım efendim? Lütfunuzun bu derecesiyle her türlü cömertliğin üstüne çıkıyorsunuz. Yok, artık bu kadarına müsaade buyurunuz. İçki masrafımı olsun kendim edeyim!” deyince misafirin bu derece iyimser anlayışı ve düşünüşüne karşı hayretlere düşen ev sahibi maksadının böyle olmadığını anlatmak için birkaç söz kekelemeye uğraşmışsa da birbirine taban tabana zıt bu anlatışla anlayış arasında hakikat kaybolup gitmişti.

Halil Efendi Anadolu Kavağı’nda ufak bir memurdu. Ailece düştükleri sıkıntıya bir çare bulmak için Irgat Pazarı’nda sahibi oldukları bir dükkânı eski sahibine ileride geri vermek şartıyla devredip biraz para almak üzere İstanbul’a gelmişlerdi.

Gazetelere, “Paranız varsa işletelim. Yoksa teminat üzerine uygun şartlarla istediğiniz kadar hemen para verelim,” tarzında sözlerle ve türlü adlarla ilanlar vererek müşteri çeken iş yerlerine Halil Efendi hep birer birer başvurdu. Bu işleticilerden çoğunun borçluların canlarına işleyecek kadar ağır şartları olduğunu anladı. En uygun şartla işi bitirinceye kadar İzzet Efendi ailesi nezdindeki misafirlikleri mecburen uzayacaktı.

\*\*\*

Bir gün hane sahipleri bir odaya toplandılar, kapıyı sıkıca örttükten sonra bu sıkıntılı misafirlerden kurtulma çarelerini aralarında konuşmaya giriştiler.

Büyük hanım diyordu ki:

“Kilere gidip zahireye bakmaya korkuyorum... Bin türlü sıkıntılar, fedakârlıklar, üzüntülerle kış için biriktirdiğim, sakladığım öteberiden hiçbir şey kalmayacak. Böyle günde tencere doluları yemek pişiyor, yine doymuyorlar. Ya Rabbi şükür, dediklerini işitmedim. Aman o çocuklar, maşallah büyüklerden çok yiyorlar.”

Zarafet:

“Nesine maşallah hanımcıgım! Boğazlarına kurt düşsün. Sakın kilere bakma, yüreğine iner. Ne sadeyağ kaldı ne zeytinyağı... Ne pirinç ne şeker ne fasulye... Kiler tamtakır oldu. Sokağın köpekleri doyar, damların kedileri doyar, bu iki obur yumurcak doymaz. Tencereler daha ateşteyken karşıma dizilip de, ‘Dadı, yemek pişti mi? Acıktık, içimiz bayılıyor, körükle körükle de çabuk pişsin,’ deyişlerini bir işitseniz kendinizi zapt edemezsiniz. Bazen öfke benim de tepeme çıkar, bağırırım: ‘Hadi bakayım oradan, ben mutfağa gelen çocukları sevmem. Çekiniz arabanızı. Şimdi sizi bir güzel körüklerim ha!’ Bir gün arkalarından ucu ateşli odunla koştum da anaları bana surat yaptı. Aa çekilir mi bu? Kaç defa daha soğumadan imambayıldının içine kirli parmağını sokarken gördüm. Ağzına götürüyor, emiyor, tekrar yine sokuyor. Afacanlar fıstık gibi tostombak oldular, anaları karı semirdi, beti benzi yerine geldi. Odalarına çekildikten sonra sarhoş herif gecenin bir yarısında pencerenin önünde türkü söylüyor. Bitişikte ağır hasta var. Ne saygısız maymun! Bütün sahanlara, tabaklara rakı kokusu siniyor. Ben içki içmeyi sevmem, övvv... Ya onlar ya ben! Bunun bir çaresine bakınız.”

Evin kızı Cezalet Hanım dışarıya kulak kabartarak:

“Dadı yavaş söyle... Merdiven başında bir pıtırtı var, karı geldi galiba bizi dinliyor...”

Zarafet köpürerek:

“Umurumda değil, dinlesin... Korkum yok. Ben ona taşlıkta kaç defa başına kakarak söyledim de anlamazlıktan geldi. Ben de olsam öyle yaparım. Hazır ev, hazır yemek, hazır yatak... İçki içmek, türkü...keka!<sup>1</sup>... Her zevkleri yerinde... Bu rahatı bırakıp da giderler mi hiç?”

Cezalet Hanım:

“Dadı sus, azıcık da ben anlatayım...”

---

<sup>1</sup> Keyifli bir durumu anlatırken kullanılır. Ne iyi, ne hoş, ne güzel!

“Anlat yavrum, anlat gülüm, anlat elmascığım... Yedi mahalle bir araya toplanıp da kırk gün kırk gece anlatsak bu dert yine bitmez... Sen anlattığın kadar anlat, ben de yine anlatırım.”

Cezalet Hanım:

“Misafir hanım geldiğinin ikinci günü sokağa çıkacağını söyledi. Benden bir çarşafı bir ayakkabı istedi. Kendi potinleri ayaklarını sıkıyormuş... Fakat kendi çarşafını niçin giymek istemiyor, bilmem...”

Zarafet:

“Aaa... Sebebini anlamadın mı? Alacaklılar sokakta onu çarşafından tanıyorlar da onun için başka çarşafa giriyor, yüzünü de sımsıkı örtüyor... Namusuna düşkün olduğundan değil çokbilmişliğinden... Kaltak...”

“Dadıcığım, bir parçacık sus!”

“Sustum... Sustum... Ha sen söylemişsin yavrum ha ben söylemişim... İkimiz cancığer... Birbirimizden farkımız var mı?”

Cezalet Hanım:

“Artık her sokağa çıkışında âdet edildi. Çarşaf bizden, ayakkabı bizden... Ahh anneciğim yeni iskarpinlerimin ne hâle geldiklerini görsen gözlerin dolar. İçi oyulmuş kavun dilimine döndüler...”

Zarafet:

“Senden ayakkabı, çarşaf istemiş... Ya benden ne istedi bilsen! İç donu. Söyletme beni... Kendininkini kirletmiş. Ta Kavaklar’dan buraya bir donla gelinir mi? Benim de yok ayol, küçük beyin yastık örtülerinin eski fistolarını söktüm de iki tane yaptım. Birini aldı kullandı, kullandı, getirdi ki-riyle pasıyla başıma attı. Söylemesi ayıp, âdet kirlerini çitiledim, çitiledim de bir türlü çıkartamadım... Kokmuş karı...”

Büyük hanım, başı ağrıyormuş gibi şakaklarını avuçlarının arasında sıkarak:

“Bu beladan ne vakit kurtulacağız, başımızdan ne zaman defolup gidecekler?”

Zarafet:

“Onlar buraya ödünç para bulmaya geldiler, buluncaya kadar oturacaklar... Şimdi para nerede?”

Dışarıdan küt küt kapı vurulur. Odadakiler şaşalayıp birbirlerine bakarlar.

Büyük hanım:

“Kim o?”

Zarafet:

“Kim olacak, misafir hanım.”

Büyük hanım:

“Duyduysa pek ayıp oldu.”

Dışarıdan:

“Lütfen kapıyı açınız efendim...”

Zarafet kapıyı açar. Misafir hanım çarşıflanmış, koltuğunda iri bir bohça, iki çocuğunun ortasında, ağlamaktan gözleri kızarmış mahzun bir çehreyle gözükersen:

“Allahısmarladık hanımlar. Affedersiniz, böyle günde çok rahatsız ettik efendim. Haftalarca sayenizde yedik, içtik. Misafirperverliğinizin şükrünü edadan aciziz hanımlarım. Helal ediniz efendim.”

Misafirin ağlamış mahzun yüzü, af dileyici utangaç sözleri ev sahiplerine çok dokunur. Yufka yürekli büyük hanım:

“Aaa, hanımcığım neye rahatsız olalım? Başımızın üstünde yeriniz var. Böyle birkaç hafta değil kırk yıl otursanız valahi yüksünmeyiz. Böyle birdenbire ne oldunuz efendim?”

Cezalet Hanım:

“Bir kusur mu ettik, gücendirdik mi kardeş? Böyle bir-denbire neye kalktınız? Vallahi salıvermeyiz, haydi soyunu-nuz, bırakmayız, nafi!”

Zarafet büyük bir çılgınlıkla çırpınarak:

“Olur mu hiç, bırakır mıyız sizi biz? Yağma yok kuzum yağma yok... Gelmesi sizden, gitmesi bizden... (Mendilini çıkarıp ağlayarak) A... canciğer gibi alıştım, evin içi tısss... Sessiz kalacak. Mümkün değil salıvermeyiz. (Çocukların ya-naklarını okşayarak) Aha benim tontonlarım... Haydi geliniz mutfığa, bakınız dadınız bugün size neler pişirecek...”

Heybeliada  
15 Ekim 1920

## DAĞLARIN ŞENLİĞİ

Bu manalı sözden kastettiğim hayvanı anladınız. O yalnız dağları değil medeni memleketleri de şenlendirir. Kabalığın sembolü olduğu hâlde ta çocukluğumdan beri ona muhabbetim vardır. Bana çok sempatik gelir. Onu ilk defa sokakta Çingene'nin sopası altında oynarken gördüm, sevdim. Lakin arzu ettikçe onu nerede görebilirdim? Onun mesken tuttuğu tehlikeli ormanlara gidemem. O bizim eve gelemes... İstanbul'da bir hayvanat bahçesi yok ki ara sıra gidip hasretimi giderebileyim.

Çocuklarda fil, arslan, kaplan, yılan görmek merakı büyüktür. Bazı hayvan eğiticileri, demir parmaklıklı kafeslerin içinde bu vahşileri memleketimize getirirler. Onlara türlü hünerler yaptırırlar. Fakat bu pek nadir yapılan seyirlerden her çocuk istifade edemez.

Çingenelere sokaklarda ayı oynatmak yasaklandığından beri ben bu sevgilimin kitaplarda, albümlerde ancak resmini görebiliyorum. Bazen de gazetelerde bu çapkının aşk dolu maceralarını okuyup gülüyorum. Kendi cinsinin dışındaki dişilere de göz atan bu kadın düşününün güzellik duygusuna kim itiraz edebilir?

Çocukluğumda bana ilk tiyatro zevkini veren odur. Bazı soğuk komiklerimizden daha fazla güldürür. Natürel bir sanatkâdır.

Ayı, kerli ferli bir hayvandır. Kaba, boz kürkünün içinde onda bir ağa çalımını vardır. Bakışları derin, zeki, ciddi; jestleri vakarlıdır. Ne çare ki hürriyetini Çingene'ye kaptıralı o,

kalın sopanın emrine boyun eğmek zorunda kalmıştır. Ara sıra vahşet damarı tutarak isyankârlıkla boğuk boğuk haykırır. Hep bu feryatlarında Çingene'ye, "Ah sen ormanda bir kere elime geçsen!" tehditleri okunur. Ama ne yapsın ki burundaki hızmadan uzanan zincir Kıptî'nin<sup>1</sup> elindedir. Bağıra çağıra göbek atmaktan başka çare yoktur.

Elindeki tefin dumdumuna karışan Çingene'nin bed sesi sokaktan duyuldu mu haydi yedi mahallenin çocuğu bu ahenğin peşine takılır.

Çok komik şahsiyetiyle bu alaya başka bir kıymet ve neşe veren bir mahlûk daha vardır. Sahibinin omzunda oturan şebek... Ayı ne kadar vakarlı ise bu o kadar hafifmeşreptir. Bir dakika yerinde oturamaz, Çingene'nin bir omzundan öbür omuzuna dolaşır durur. Kuyruğunun iki tarafındaki yarımşar domatesi her an halka göstermekten sıkılmaz. O, sivri külahını, kırmızı cepkenini giyip de soytarılığa başladığı vakit gülmekten kimde can kalır?

Daima kırptığı ufak, zeki gözleriyle çevreye velfecri okur. Topladığı alkışlardan gururlu, büyük artistler gibi öyle seri mimikleri, tuhaf kırıltıları vardır ki...

Çocuklar ona ceviz, fındık, kestane, şeker uzatırlar. Besbelli çok defa aldatılmış olmalı ki bu kuruyemişleri büyük bir dikkatle elinde evirip çevirdikten sonra dişlerine götürüp kırar... Kara parmaklarıyla nazik nazik ayıklar, avurtlarını şişirir. Onun her yudumundaki maskaralıklar, çocuklar için doyulmaz bir eğlencedir. Yaramazlardan en cesuru, burun buruna ona yaklaşarak:

"Ne yapıyorsun Şebek Efendi, keyfin iyi mi?" sorusunda bulunur.

Sanki bu konuşmayı o anlar... Kaynana zırlıtısı gibi gevrek ve çabuk, gırl gırl bir sesle cevap verir. İfadesi ne eski harflere uyar ne yeni yazıya gelir...

---

<sup>1</sup> Mısır halkından olan kimse, Çingene.

Çocuklar her zaman böyle hatırlınas değillerdir. Bazen hoyratlıkları tutar, değnekle onun domateslerine dokunurlar. İşte o zaman şebek, sahibinin boynuna sarılır bir sığınma ile yaygarayı koparır. Çingene kızar, etrafına sopa sallayarak bu parasız, küçük seyircileri dağıtmaya uğraşır.

Ayı ağır sanatkârdır. Maymun, at cambazlarındaki pal-yaçolara benzer... Ağanın artistik büyük hünerleri arasındaki duraklarda halkı güldürür. Çingene'nin bu hayvanlara öğ-rettiği klasik bir repertuarı vardır. Sulukule akademisinden çıkmış olduğu aslını asırlardan beri muhafaza eder. Tiyatroya rıusallat olan Abdülhamit'in sansürleri bile bu Çingene ede-biyatına el uzatmak küstahlığından çekinmişlerdir:

*Koca karılar hamamda nasıl bayılır..*

*Yeni gelinler nasıl utanır...*

*Tiryakiler nasıl çubuk içer...*

*Köçekler nasıl göbek atar...*

ve bunun gibi...

İşte bu repertuar, en meşhur tiyatro yazarlarımızın eser-lerinden çok fazla oynanmış, halk aldığı estetik heyecana hâlâ doyamamıştır. Koca ayı, iki arka ayağı üzerine kalkarak insanı temsil eder. İnsanın hayvanlaşmasında büyük bir hü-ner yoktur ama ayının insanlaşması, alkışlara değer büyük bir ustalıktır. Göbek atarken onun bütün tüylü vücudu hop hop sarsılır. Sırtüstüne yatıp da uzun burunlu başını süzgül gözlerle ağır ağır iki yana sallayarak yalandan bir bayılışı vardır.

Bazı çetin numaralarda ustasıyla hırlaşır... O isyankâr jestler, o homurtu... O sopa muhabbeti... Hayvanların bile in-sanların elinden neler çektiğine canlı bir misaldir.

Sahibiyle güreş, bu en mühim numaradır. Hemen her va-kit Çingene yenilir, insanın hayvana yenilmesinden etkilenen çevreden bazen şöyle itirazlar duyulur:

“Senin de ayıdan kalır yerin yok, hayvana niye yeniliyor-sun, utanmaz!”

O zaman koca Çingene, esmer yüzünü buruşturarak sanatının güngörmüş, alaylı ince felsefesiyle cevap verir:

“Ayıdır ama yüreği büyüktür, yenilirse öfkesinden çatlar.”

Ayı psikolojisini bu işinin ehli Çingene kadar hangi uzman bilir? Bu kaba eğiticinin ayının hislerine karşı duyarlılığını gösteren aşırı saygıya mı şaşarsınız? Yoksa hayvandaki izzetinefse mi? Yenilen insan pehlivanlardan hiçbirinin kederinden çatladığı görülmemiştir.

Ayıcı parsayı toplar. Koltuğunda sopası, bir elinde tef ötekinde zincir... Ağır ezgi, fıstıklı makamla yürür.

Benim çocukluğumda söylediği türkü şuydu:

*Necibe'min iki de kürkü*

*Vay biri samur biri de tilki.*

*Necibe'm kız anasının ilki.*

*Necibe'm, Necibe'm de aynalı Necibe'm!*

*Ben sana yandım, cilveli Necibe'm!*

Ayıcı bu ahengiyle başka insanları güldürmeye, başka mahalleleri şenlendirmeye giderken arkasında coşkuyla koşan çocuk alayı, her köşe başında biraz daha artar...

## AHLAK HUMMASI

“Hanım, birbirimizi sevdik de aldık.”

Hanım derin bir göğüs geçirmesiyle:

“Ah... Evet öyle oldu.”

“Bu ah ve vah neden? Sanki fena mı oldu?”

Hanımda çatık bir surat, ezgin bir bakış, dalgın bir sükût...

Bey galeyanlı adımlarla odanın enini boyunu arşınlayarak:

“Cevap vermiyorsunuz?”

“...”

“Fakat efendim, sükût ikrardan gelir...”

Hanım uzun bir puflamayla:

“Aman, her gün bu sorgulama hâlleri...”

“Haşa, sorgu sual değil kocanız olarak sizden bir iki şey soramaz mıyım?”

“Nasıl bir iki şey efendim, her gün bu dırdır...”

“Benim tertemiz bir kalple ve ciddiyetle söylediğim şeyler demek size dırdır geliyor?”

“Of Allah’ım of... Eğer dirlik mümkün olmayacaksa sen bizi birbirimizden kurtar!”

Bey kollarını çapraz bir şekilde göğsü üzerine kavuşturup aktör gibi:

“Demek iş bu duruma geldi... ‘Dirlik olmayacaksa?’ sorusuyla ayrılmamıza dua ediyorsunuz, tuhaf şey... Hatta pek tuhaf... Kadın akli, kadın mantığı, kadın düşüncesi... kadın hevesi... kadın cinneti... kadın...”

“Yeter... Kısa yollar dururken sözü böyle uzatıyorsunuz? Kadın akli, kadın mantığı bozuk oluyorsa erkeğinkinin sağlam olduğunu ispat ediniz.”

“Edeceğim fakat siz de sorularıma doğru cevaplar vereceğinize yemin eder misiniz?”

“Yemine ne hacet, her şeyi dosdoğru söylemeye söz veriyorum. Fakat siz de bu doğru sözlerimin ağırlığına tahammül edeceğinize, Asyalı bir koca gibi beni hor görmeye, aşağılamaya kalkmayacağınıza söz veriyor musunuz?”

Bey sersemlemiş gibi alnını avucu içinde sıkarak:

“Pek anlayamadım...”

“Evet anlayamazsınız... Çünkü sözlerim fetihten beri bu memlekette geçerli olan alaturka karı koca zihniyetine uymuyor. Çünkü siz beni aldatıp gizleyeceksiniz, ben sizi aldatıp inkâr edeceğim. Böyle yalanla dolanla ve ikiyüzlülükle, kandırmayla kurulmuş bir karı koca düzeni içinde yaşayacağız. Evlilik hâlinin çok kere iç yüzü bu değil mi? Bir koca, karısına sadakatsizlik eder. Bunu herkes bilir, yalnız karısı bilmez. Bir kadın kocasını aldatır ve bu iffetsizliği çokları duyar ama zavallı kocanın hakikatten haberi olamaz. Daha doğrusu pek çok karı kocalar bu gibi hakikatlere karşı biraz göz yummaya, kulak tıkamaya mecburdurlar. Çünkü dış görünüşü kurtarmak lazımdır. Her koca karısının, her kadın kocasının sadık olmadığının sırrını tamamıyla koyu koyu bilse veyahut müsaadenizle söyleyelim ki sezdiğini, bildiğini bütünü dışarı vursa pek çok evler barklar, gürül gürül yıkılır. Dünyada pek az evli çift kalır... Beyefendi, biz bu âdet, bu görenek yolundan, bu ahlakın gerektirdiklerinden çıkalım. Geleneğe uyararak birbirimizi aldatmayalım. Görünüşü değil ruhlarımızı bu sıkıntıdan kurtarmaya uğraşalım.”

“Peki hanım, dediğiniz gibi olsun. Ben Asyalı bir koca olmamaya uğraşacağım. Fakat siz de son kıyım Avrupalı bir nazenin zihniyetine girmeyiniz. Sözüm söz fakat damarım Türk damarıdır. Şimdi cevap veriniz. Birkaç zamandır aramızda karı kocalık sevgi ve samimiyetimizi bulandıran bazı gizli şeyler dönüyor sanıyorum...”

“Evet, hakkınız var...”

“Bu itirafınıza bravo hanım... Teşekkür ederim.”

“Bir şey değil!”

“Zaten ben sizden çeşitli yönlerden şüphelenmekte vicdanımı haklı bulurum.”

“Affedersiniz, bu yönlerden bir tanesini öğrenebilir miyim?”

“Ben sizi sevdiğim zaman siz başka bir adamın karısıydınız.”

“Evet, öyleydi...”

“Bana varmak için o adamdan boşandınız...”

“Bu da bir hakikat...”

“Şimdi benim nikâhım altındayken diğer bir erkeği sevebilirsiniz...”

“Olabilir ya...”

Bey’in dudaklarından başlayan ürperme, bir anda ellerine, bacaklarına sirayet ederek üşüyor gibi bir telaffuzla:

“Olabilir mi diyorsunuz?”

“Evet... Olabilecek bir şeye niçin hayır diyeyim efendim?”

“Bak hanım, çok sevdiği karısının ağzından böyle korkunç bir tasdik işiten bir erkek Asyalı olsun Avrupalı olsun Amerikalı, Afrikalı, Avustralyalı... Dünyanın hangi kıtasın-

dan olursa olsun bu çirkin itirafı kocalık hissi ve onuruyla mümkün değil kaynatamaz. Bunu yetmiş iki buçuk millettten hiçbirinin akli almaz. İşte hep belalar buradan çıkar...”

“Dünyadaki milletleri böyle kesirle yetmiş ikiye bölen hangi istatistiktir bilmiyorum. Fakat siz deminden kadın mantığı bozuk oluyor, demiştiniz. Ben de sizin bu sözlerinizde hiç sağlamlık göremiyorum. Ben size varmak için kocamdan boşandımsa siz de beni almak için karınızı boşadınız. Eğer birinden ayrılıp diğeriyle evlenmek büyük bir günahsa bu hareketin bir erkek veya bir kadın tarafından yapılmış olması, esasını değiştirir mi? İki taraf için de günahkârlık derecesi denk olmaz mı? Birinci kocamın üzerine sizi sevmiş olduğum için sizin üzerinize de bir başkasıyla sevişmemden endişeye, şüpheyeye düşüyorsunuz. Fakat sizin hakkınızda aynı endişe bana da gelmez mi? Birinci karınızın üzerine yaptığınızı bana da yapmanızın ihtimali yok mudur? Böyle iki başlı bir meselede beni şüpheli gösterip kendinizi boş çıkartamazsınız. Aynı şüphe her ikimiz hakkında da mümkün olabilir. Onun için bu bakımdan fit oluruz. İşin meydana gelmesinden önce birbirimize sitem hakkımız olamaz.”

“Rica ederim hanım, ilk soruma karşı verdiğiniz müthiş cevabı yani bulunduğunuz o akli yakan itirafı başka meseleler arasında karışıklığa getirmeye çalışmayınız...”

“Benim hiçbir şeyi karışıklığa getirdiğim yok. Bahsimiz basit. Sözlerimiz meydanda. Söylediğimi değiştirmeye, inkâr a tenezzül etmem beyefendi...”

“Of... Kocasından boşatıp da bir kadın almak ne felaketmiş!”

“Ay aman, karısını bıraktırıp da bir erkeğe varmak ne belaymış ya Rabbim!..”

“Hanım, deminki itirafınızı bir daha tekrar eder misiniz?”

“On defa, yirmi defa, yüz defa... İsteddiğiniz kadar...”

“Demek benim nikâhımdayken diğerk bir adamı sevmeniz mümkündür!”

“Hay hay!..”

“Bu nasıl olur?”

“Basbayağı... Pek tabii bir şey... Yüzbinlerce emsali var.”

“Fakat kocanızın hukukunu, muhabbetini, haysiyetini, namusunu bu derece nasıl hakir görebiliyorsunuz?”

“Kocamın hukukunu hakir gören ben değilim...”

“Bu nasıl söz, ya kim?”

“Başka bir erkek...”

“Anlayamadım.”

“Anlamayacak ne var bunda canım? Kocam varken siz beni sevdiğiniz vakit başka bir erkeğin meşru hukukuna tecavüz ettiğinizi düşündünüz mü? Şimdi sizin kocalık hukukuza aynı tecavüzde bulunabileceklere niçin bu kadar kızıyorsunuz? Bu âlem men dakika dukka<sup>1</sup> dünyası değil mi?”

Bey, bütün tüylerini ürperten bir titremeyle:

“Hanım, bugün her zamandan fazla cüretkârsınız. Cesaretinizi biraz daha ileri götürerek son soruma doğru ve kesin bir cevap verir misiniz?”

“Gayret ederim efendim...”

“Benim üzerime başka birini sevmeniz ihtimali varmış. Bu ihtimal bir hakikat şekline girdi mi?”

“Hayır...”

“Saklamayınız.”

“Saklamam, emin olunuz...”

“Yalan söylüyorsunuz...”

---

<sup>1</sup> Ar. “Çalma kapıyı, çalarlar kapını,” anlamında bir tabir. (y.h.n.)

“Hiçbir vakitte...”

“Deminden, ‘Size söyleyeceğim doğru sözlerimin ağırlığına tahammül edeceğinize söz verir misiniz?’ diyordunuz. Bu pek ağır itiraflarınızı bekliyorum.”

“Edecek hiçbir ağır itirafım yok.”

“Ya biraz evvel niçin öyle söylüyordunuz?”

“Ne yapayım efendim? Kaç zamandır hep bu dırdır. Eski kocamın meselesi ve daha birçok kıskançlık davaları... Yapmadım, etmedim desem inanmıyorsunuz. Mutlaka bana bir şey söyletmek istiyorsunuz. Ben de öfkeyle öyle söyledim.”

“Hayır hanım, hayır... Deminden coşkununla o kadar ileri gittiniz ki artık şimdi ne kadar sakınsanız büsbütün geri dönemezsiniz...”

“Ne istiyorsunuz? Sizi memnun etmek için kendime büyük bir iftira mı atayım?”

“Hayır, iftira değil hakikati söyleyiniz.”

“İşte hakikat bu!..”

Bey, yarısı aynalı etajer, dört gözlü şık dolabı göstererek:

“Hakikat bu dolabın içinde kilitli! Anahtarları veriniz!”

“Aldanıyorsunuz beyefendi, hakikat dolaba kilitlenmez.”

“Anahtarları veriniz, ben onu hapislikten kurtararak şimdi çırılçıplak göz önüne atarım.”

“Ben böyle kelime şaklabanlığıyla adama anahtar vermem.”

“Karımsınız. Namusumu taşıyorsunuz, kuşkulandığım anda bütün kilitli yerlerinizi aramak hakkına sahibim.”

Hanım, inatçı ve horlayıcı bir şiddetle yerinden fırlayarak:

“Artık beni namusunuzun hamallığından kurtarınız. Onu taşımak zilletine tahammül edebilecek bir ahmak kadına yükletiniz.”

“Fakat bu tahammül olunamayacak kadar müthiş bir hakaret!”

“Ya sizinki beyefendi? Kaç zamandır iffetinden şüphelere düştüğünüzü yüzüme karşı söylüyorsunuz. Bir kadına bundan büyük hakaret olur mu?”

“Kaç zamandır hakikate yakın, pek kuvvetli kuşkular içinde döner kebabı gibi çevrile çevrile yanıyorum. Veriniz anahtarları, hakikat anlaşılsın! İkimiz de rahat edelim.”

“Ama benim iffetten, namustan başka sırf kendime ait, size göstermek istemediğim bazı sırlarım var.”

“Bir kadının kocasına gösteremeyeceği hiçbir sırrı olmaz. Veriniz anahtarları...”

“Veremem, veremem... Nafile uğraşmayınız, vermeyeceğim!”

“Fakat onları zorla almaya bir kocanın hakkı olduğunu bilmiyor musunuz?”

“Hep bu kocalık yetkileri, hakları sizin, erkeklerin midir? Bize, kadınlara, ne Allah’tan ne Peygamber’den ne kanundan bir nebze şefaath düşmez mi?”

“Hanım, şimdi kadın erkek hukukunu mukayese edecek zaman değildir. Veriniz anahtarları...”

“Kaç defa söyleyeyim efendim, vermeyeceğim, vermeyeceğim...”

“Benim tahammülümle bu kadar oynamayınız. Aşağıdan şimdi keseri getirtir, bu aynalı, rafı, şık evrak hazinenizi çatır çatır kırarım.”

“Siz cidden hakkaniyetli, adil, vicdanlı bir adam mısınız?”

“Şüphe mi ediyorsunuz?”

“Ben söze bakmam, fiile bakarım. Adaletli, haksever, vicdanlı olduğunuzu şimdi bana ispat etmelisiniz...”

“Peki, her ne şekilde isterseniz.”

“Size dolabın anahtarını bir şartla teslim ederim...”

“Şartınızı söyleyiniz.”

Hanım, Bey’in vicdanının derinliklerini iskandile<sup>2</sup> uğraşır, derin, içe işleyen mıknaatlı bakışlarla onu süze süze:

“Karşılık olarak siz de bana kütüphanenizin alt gözünün anahtarını vereceksiniz.”

Bu şart karşısında Bey evvela şaşırır, sonra kızarır, sonra sararır...

Hanım bu sözleriyle onu alt ettiğinden tebessüm eder, alaylı bir dille:

“Ne oluyorsunuz beyefendi? Neden öyle renkten renge giriyorsunuz?”

Beyefendi bir cevap bulmak için olanca aklını zorlayarak:

“Erkek sırları kadınlarınkine benzemez...”

Hanım alayını artırarak:

“Evet, erkek sırları kadıninkine benzemez. Onun kocalık hakları, ailece olan ayrıcalıkları büyüktür, bambaşkadır. İsterse şeriata göre dört karı alır; beşincisine, altıncısına da bir yasak yoktur. Arzu buyurursa karısını döver, keserle bal-tayla ona ait kilitli eşyayı kırar, ne isterse yapar, yapabilir... Bütün hüküm, kuvvet onundur. Kadının kocasına karşı bir sırrı olamaz fakat kocanın kadına karşı olur. Biri bütün manasıyla hâkim, diğeri esirdir. Ben bu Orta Çağ âdetlerinden

---

2 Ölçmek.

nefret ediyorum. Bu fikirlerden sıyrılmış, beynini, zihnini temizlemiş, evlenmenin, insanlığın manasını anlamış bir koca istiyorum... Aradığım faziletleri bulmak umuduyla sizinle evlendim. Şimdi aldandığımı anlıyorum. Hangimiz daha sadık, daha iffetli, faziletli, yüce gönüllü? Bu hakikat şimdi anlaşılacak. Ben size dolabın anahtarlarını vereceğim ama aramanızı yaptıktan sonra siz de bana kütüphanenizin anahtarını verir misiniz?”

Bey telaşla:

“Veririm...”

“Parol donör mü?”<sup>3</sup>

“Evet...”

Hanım cebinden çıkardığı anahtar halkasını odanın ortasına fırlatır. Bey hemen anahtarları kapar, birer birer dolabın dört gözünü açar. Eski bir tabirle kılı kırk yararcasına arar, araştırır. Ziynete ait birtakım kadın eşyasıyla hanıma arkadaşlarından gelmiş masumca birkaç mektuptan başka suçlamaya sebep olabilecek hiçbir şeycik bulamaz. Gözlerini yine kapar. Mahcup bir teşekkür ile anahtarları iade edince hanım, söz ve şaka götürmez bir ciddiyet ve ağırlıkla:

“Hadi bakalım, ben emrinizi yerine getirdim. Şimdi siz de sözünüzü yerine getiriniz, veriniz kütüphanenizin anahtarlarını...”

Bey ezilip büzülerek:

“Hanımcığım, deminden galeyanla ne dediğimi bilmeden bir sözdür verdim. Fakat maalesef, şimdi bunu yerine getiremeyeceğimi anlıyorum.”

Hanım acı, aşağılayan bir kahkahayla:

“Hani ya parol donörünüz nerede kaldı?”

---

3 Fr. parole d'honneur: Namus, şeref sözü.

“Kütüphanemde kilitli, vazifeme, devlet sırlarına ait evrak vardır. Bunları kimseye göstermeye izinli değilim.”

“Bunu, namusunuz üzerine söz vermezden evvel düşünmeliydiniz. Bu mukaddes kelimeyi oyuncak zanneden erkeklerden olduğunuz, gözümde sabit oldu. Bundan sonra benden nefretten, hakaretten başka bir şey beklemeyiniz.”

Bey, korkunç bir fırtına kopacağını anlayan bir kaptan acelesiyle hemen odadan sofaya fırlar, merdivenleri ikişer üçer atlayarak kendini sokağa dar atar.

Hanım böyle mağlup, aciz, çaresiz, bozularak firar eden kocasının hemen arkasından birkaç sağanak zafer kahkahası salıverdikten sonra yatak odasına çekilir, kapıyı kilitler. Ufak, şık yazıhanesini açar. Narin, nazik, beyaz, yumuşak parmaklarının bütün asabiliğiyle kalemi sıkarak şu mektubu karalamaya başlar:

*Şahin bakışlı Fazılcığım!*

*Bugün sana havadis... havadis... Oh, dur ne yapacağımı şaşıyorum. Bu hâlime güleyim mi kızayım mı? Vallahi ne yapacağımı bilemiyorum. Kocam olacak budala herif, şimdi karşımdan, hayır âdeta heybetli huzurundan, sahibinden yılgın bir köpek gibi kuyruğunu bacakları arasına sıkıştırarak kaçtı. Yuh onun ervahına! Ne biçim bir bozgun... Fazıl, göreydin gülmekten çatlardın. Bu, hebennekadan<sup>4</sup> boşanacağım, bu muhakkak! Senin olmaya, Allah'ın emri Peygamber'in kavli, gönlümün meyli ve imamın duasıyla senin olmaya söz verdim. Fakat kocam o kadar bayağı bir mahlûk ki kendisinden boşanmak hususundaki kesin niyetimi anlarsa ve hele o hantal kolları arasından senin gençlik dolu, kaynayan safalı kollarının arasına geçeceğimi hissederse beni bırakmamakta çok inat gösterecek. Evet, uzun bir ısrarla bizi üzecek. Bütün kocaların kullanacakları en son, en barbarca intikam tedbiri bu değil midir?*

---

4 Kendini akıllı zanneden ahmak.

*Vah zavallı şaşkın! Benim gönlüm onu terk ettikten sonra onun beni bırakmamasından hüsrandan başka ne çıkar? Bekle... Bekle... Mutlaka ondan boşanıp senin olacağım. Allah'a böyle yemin ettim. Bir tasımına<sup>5</sup> getirip nikâh zincirini koparacağım. O mesut dakikaya kadar hayli üzüntü çekeceğiz. Fena mı? Böyle engeller, maniler, gecikmeler, hasretler, aşkı besler; birbirimizin ateşiyle bizi daha çok yakar, çıldırtır. Birbirimizin yanında kıymetlerimiz daha da büyür, Arşîâlâ'ya<sup>6</sup> çıkar. Âşık Kerem, ilk atılışta Aslı'ya malik olsaydı öyle cayır cayır yanar mıydı?*

*Son mektubunda artık tahammülün kalmadığını, ayrılığı-mın ateşinden âdeta eridiğini, iki ay evvelki yakalığının boy-nuna bol gelmeye başladığını yazıyorsun. Benim için böyle yandığını öğrendikçe ne kadar memnun oluyorum bilsen... Tersine ben semiriyorum, yüreğim karış karış yağ bağıyor.*

*Evet, boşanmak için işi bir tasımına getireceğim. Bugün kocamı o kadar ağır hakaretler altında ezdim ki hemen hemen nikâhımızın çözülmesine ramak kaldı. Uğursuz herif, bütün bu hakaretlerimi buzlu bir şerbet gibi içti, hazmetti. Yüreği temizlik mavnası gibi içine ne boşaltılsa alıyor... Bek-le, bekle, çoğu gitti, azı kaldı. Elbette ben bu herifin kanata-cak, koparacak bir bencil damarını bulurum. Dikkat ediyor musun? İzzetinefis demiyorum. O zavallıda böyle bir şey yok. Olsaydı bugün beni bırakırdı. Bundan sonra ikinci, üçüncü kavgalarımızda onu muradıma erinceye kadar kızdıracağı-ma emin ol.*

*Ah Fazıl, bilsen kaç zamandır kocamla karşı karşıya ne açmazlar oynuyoruz! O kendini benden kurnaz sanıyor. Ve her ahmak, işte bu zannıyla kaybeder.*

*Ona etajerli dolapta önemli sırlarım bulunduğu zannını vermek için yapmadığım tuhaflık kalmadı. Kocam odadan içeri girerken aynalı dolaba tehlikeli kâğıtlar saklıyormuşum*

<sup>5</sup> Uygun zamanı kollamak, punduna getirmek.

<sup>6</sup> Gökyüzünün Allah Teâlâ'nın bulunduğu inanan en üst tabakası.

*gibi telaşlar, et bent olmalar<sup>7</sup> gösterdim. Kuşkulu, korkak, heyecanlı tavırlar aldım; dolabın önünde âdeta sarardım, titredim. Herifî kapana koydum. Benim orada aşk mektuplarım bulunduğu fikrini aşıladım. Bu aşî kanına yayıldı, kuvvet buldu, damarlarını yakmaya başladı. Nihayet dayanamadı, benden anahtarları istedi. Arzu ettiğim neticeye erdim. Çünkü karşılık olarak ben de ondan kütüphanesinin anahtarlarını isteyecektim. Kütüphanede ne olduğunu bilmiyor değildim. Kaç kere anahtar uydurup açmıştım. Kocamın sevgilisinin fotoğrafiyle aralarında gelip giden aşk mektupları var: Bir minderin üzerine tahin helvası gibi yayılmış, şişman, ablak, pat burunlu, fino gibi salkım saçak kıvrıcık saçlı, otuzluk, aşağı tabakadan, yağlı ballı, esnaf işi bir kadın... Bizim Bey de yanı başında ayakta el pençe divan duruyor. Öğ... kocamın midesine! Bu kancık finoya yazdığı aşk mektuplarının müsveddeleri de var. Ne diller dökmüş bilsen... Ne soğuk, ne budalaca, aptalca cümleler, ayılışlar, bayılışlar. Herifî rüştiye talebesinden, on dört yaşında toy bir sevdalı sanırsın... Ya karıdan gelen kenarları dantelalı, yaldızlı, alı güllü, çiçekli aklar, vahlar, oflarla donatılmış, yazıcı mecmualarından kopya edilmiş cevapları görsen hangisine bayıla bayıla güleceğini şaşırırsın. Kocamın bu kadar bayağı, tabiatsız, affedersin eşek olduğunu bilmiyordum. Zaten sevmezken şimdi alılık musibetten buz gibi soğudum.*

*Erkeklere, canlarının istediği kadınlarla sevişmek mübahmış. Fakat bize, zavallı dişi ehline, kocalarından başkalarıyla gönül eğlendirmek yasakmış, en büyük cinayetmiş. Oh... Nah sana guguk... Beyinsiz herif, tuzlayayım da kokma...*

*Fazıl, sana kadınlar, erkekler, yani Allah'ın birbirine eş ve en büyük düşman olarak yarattığı bu iki cins hakkında ufak bir felsefe dersi vereyim, kulağına küpe olsun: Erkekler âleme karşı mertlik taslarlar, kadınları kahpelikle suçlarlar. Biri ne gülünç övünme öteki ne insafsızca iftira... İlkin*

---

7 Rengi atmak, son derece utanmak, bozulmak.

*mertlik iddia eden erkekler, birbirlerine hiç dost değildirler. Çünkü biz kadınlar erkeklerden öcümüzü başka bir erkeğin vasıtasıyla alırız. Kadının aşk cinayetlerinde suç ortağı, da-ima bir erkektir. Doğruluktan ayrılmanıza biz sebep olsak da yoldan sapan sizsiniz. Siz bize her ağır iftirayı attıktan sonra gönlümüzü avlamak için 'latif cins' diyorsunuz. Biz de size bütün o erkekçe böbürlenmelerinize, erkeklik iddiasıyla övünmelerinize karşı 'zayıf cins' diyeceğiz. Çünkü her yerde polat kesilen erkek, kadın karşısında sıfırı tüketir.. Böyle olduğunu inkâr et bakayım... Ha, vallahi hakikati sonra pek acı derslerle beynine sokarım.*

*Erkeklerin kadınlara zekâca üstünlükleri meselesine gelince, bunun tersini şimdi sana parlak bir misalle ispat edeceğim. Kocam benden kuşkulandı. Salondaki dolabın içinde beni itham edecek aşk mektupları arıyor. Aklına turp sıkayım ben onun! O yoldaki mektuplarımı ben hiç dolaba kilitler miyim?*

*Fazıl, sana yazdığım mektupların müsveddeleri ve senden gelenlerin çoğu, büyücek bir bisküvi kutusunun içinde saklı. Kâğıtların üzeri dökülen saçlarımın yumakları, birtakım kurdeleler, firketeler, kırık taraklarla örtülü. Bu kutu da nerede duruyor biliyor musun? Yattığımız karyolanın altında... Herif nasıl bir sevda bombasının üzerinde uyuduğunun hiç farkında değil. Şimdi kocamın benden zeki olduğunu hangi akıllı iddia edebilir? Zavallı hımbıl şellaki...<sup>8</sup> Gönlümün anahtarını kaybetmiş de dolabinkini arıyor...*

*Of, bekle! Yüzdük yüzdük kuyruğuna geldik. Bu sefer herife açtığım kavgada çibanın başını kopardım. Gelecek kavgada bütün özünü deşip kurtulacağım. Ben senin olacağım, sen benim...*

*Fazıl, sen beni seviyorsun. Kocamın üzerine ben seni seviyorum. Kocam hem beni seviyor hem şişman karıya çıra*

---

<sup>8</sup> Rahat tavırlı, hafifmeşrep.

*gibi yanıyor... Bu ne hayat, ne arbede Allah aşkına? Fazıl...  
İşte buna ahlak humması derler. Sende de var, bende de...  
Kocamda da... Ve bütün âlemde de...*

*Fazılcığım, al sana yanağımı uzatıyorum, öp... Ah bu ha-  
yali buseler... Lezzetini bilenler için sahiciden daha tatlıdır.  
Sen de yüzünü bana ver, oh... Kocamın kulakları çınlasın!*

*Ebediyen seninki...*  
Heybeli, 28 Mart 1920

## ASANSÖR

Mansur Paşa'nın konağına satıldığı vakit mini minicik bir Çerkez kıızıydı. Sekiz dokuz yaşında pek güzel ayak ve bel ovmasını öğrenmişti. Ona talim etmişlerdi, Paşa Efendi'nin romatizmalı ayaklarını ovarken, "Aman efendim ne güzel, ne mübarek ayaklarınız var," ikiyüzlülüğüyle eğilir eğilir o şiş uzuvları öperdi. Büyük hanımefendinin parmaklarını incitmeden kulunçlarını birer birer hep Dilpesent kırardı.

Bu küçük kız, büyüdükçe çirkinleşiyordu. Ayak öperek yaptığı bu hakir masörlüğü bile giderek ona çok gördüler. Bu ince hizmete bir güzelini vererek onu zahmetli, adi işlere attılar. Artık en ağır eşyayı o kaldırıyor, en pis şeyleri o temizliyordu. Seneler geçtikçe idman alıştırmalarında olduğu gibi Dilpesent'in de vazifesindeki zorluk ve sıkıntı büyüyordu.

Talihsizliğinden başka bir suçu olmayan bu masum kız tam otuz sene hayatın en ağır işlerine mahkûm olarak yaşadı. Vaktinden çok önce buruştu, karardı, sersemleşti, bunadı. Henüz kırkında yokken yüzüne bakılmaz, ellilik bir kadın hâlini aldı. Demirbaş eşya gibi evlattan evlada miras kalıyordu. O konakta tam üç kuşak gördü. Hep çocukları o büyütüyor, bezlerini o yıkıyor, birer damla veletler yetişip insan olunca dayaklarını yiyordu.

Bir gün konağın en kıymetli hanımı ağır bir hastalığa tutuldu. Şifa bulması için Hazret-i Halid'e kurbanlar, türbelere paralar adandığı sırada Şafî olan Allah hakiki devayı acele ihsan buyurduğu anda Dilpesent'in azat edilmesine söz verildi.

Bu adakları Allah tarafından kabul edildi. Küçük hanım kurtuldu. Emektar Dilpesent azat oldu. O şimdi kafesten çıkarılmış kanatları felçli bir kuşa benziyordu. Nereye gidecekti?

Ailenin serveti evlattan evlada intikal ede ede erimiş, meydanda viran bir konakla, Mansur Paşa'nın kuru bir namı kalmıştı. Efendileri hizmeti otuz yılı geçen bu emeklilerine çeyiz namına bir iki kırıntıdan başka bir şey vermiyorlardı. Bu kakavan<sup>1</sup> Çerkez'i kuru kuruya yutacak bir koca çıkmadı. Bir iki sene de böyle geçti. Nihayet şâribülleyli vennehar<sup>2</sup> bir talip çıktı. Bu sarhoş herifin küçük bir evi, yatalak inmeli bir anası vardı. O eve bir gelin hanımdan ziyade bir hasta bakıcı, bir hizmetçi lazımdı. Çırak çıkarılacak bu kalfanın işini, terbiyesini, el yatkınlığını övüyorlardı. Bundan dolayı erkek tarafı bu evliliğe çok istekliydi. Bu hususta Dilpesent'e sordular.

“Ben bilmem, efendilerim ne buyururlarsa öyle olur,” dedi.

Efendileri bu azatlı dadılarına dünya evi lezzetinden tattırmak istiyorlardı. Söz kesildi. Bir yatak takımı, kırmızı gaz boyamasına bağlanmış iki tencere, bir mangal ile Dilpesent gelin gitti.

Evliliğinin ilk haftasında herif ona:

“Yüzüne bakılacak yerin yok, ben seni bu eve hanım diye almadım, anama hizmetçi getirdim,” dedi.

Bu hakareti yeni gelin, gizli odalarda birkaç damlayla mendiline içirdi, ses çıkarmadı. Eski Dilpesent kalfa şimdi Emine Dilpesent Hanım olmuştu. Bu hanımlığa rağmen bıçare kadın yeniden işe sıvandı. Yatalak kaynanasına yukarıdan yediriyor, aşağıdan temizliyordu. Bütün ev işi üzerindeydi. Süpürmek, yıkamak, pişirmek... Hanımlığı neye yaradı?

---

<sup>1</sup> Sevimsiz, çirkin, biçimsiz.

<sup>2</sup> Ar. Gece gündüz içki içen, sarhoş gezen.

Esirliği zamanından daha çok şimdi hizmetten bunalıyordu. Konaktayken hiç olmazsa el ulakları vardı. şimdi burada yalnızdı. Her şey, her iş onun eline bakıyordu.

Sarhoştan hiç kabahatsiz ilk dayağı yediği vakit evliliğinin henüz ikinci ayını doldurmamıştı. Pek gücüne gitti,  gün ağladı.

Konu komşu ona:

“Ağlama, zararı yok, kocandır, hem dver hem sever,” diyorlardı.

Gerçi yleydi. Bu pek fena davranışları arasında kocası ona dünya evi lezzetinden tattırmıştı. Gelin oluşunun sekizinci ayında evliliğinin meyvesini karnında hissetti. Ayı günü tamam oldu. Büyük acılar, ağrılarla ölüm tehlikesi arasında bağıra çağıra bir kız doğurdu. Lohusalığının kırkı çıkmadan mutfağa indi. şimdi kaynanasının kirli donlarına bir de çocuğun bezleri katılmıştı. Bu analık lezzetinden de bir şey anlayamadı. Zaten kendini gücünün üstünde yoran ve hiç aman, aralık vermeyen ev hizmetine ilave olarak şimdi zavallıyı fazladan işe davet için her an haykıran küçük bir ağız da açılmıştı. Her işin arasında çocuğuna da erip yetişiyordu.

Doğurduktan sonra daha çok kahra uğradı. Ne kadar çalışsa kıymeti bilinmiyordu. Bazı akşamlar sarhoşun rakı başına vuruyor, ispirtonun dimağına verdiği bu cinnet nöbetini karısını öldüresiye dvmekle yatıştırabiliyordu. Bu hakaretler, dayaklar altında ağlaya ağlaya sütü kaçtı. Hastalandı, evin içinde zorla dolaşıyordu. Artık işlerin hepsine yetişememeye başladı. Sarhoş herif hizmette görülen zerre kadar bir kusuru bağışlamaz, ifrit kesilirdi.

Bir akşam hazırlanan mezelerin taze olmadıklarını ve o gün yatalak validesinin altı çabuk değiştirilmemiş ve haykırmalarına derhal koşulmamış olduğunu bahane etti. Söylendi, söylendi. Hiddetle sokağa fırladı. İki saat sonra eve bulut gibi olgun döndü. Rakıdan kan çanağına dönmüş iri, hain göz-

leri açtı, Dilpesent'i tekmeledi, tekmeledi... Kadın, komşulara kepaze olmamak için dışardan işitilmez ufak iniltilerle bu dayaklara tahammül ediyordu. Sonunda sarhoş öfkesini alamadı, cebinden dolu bir rovelver<sup>3</sup> çıkardı.

“Senin gibi kokmuş gudubet bir karıya bedava ekmek yediremem, bari geberteyim de kurtulayım!” hakaretiyle üzerine dört el ateş etti. Bu ispirto çılgınının eli titredi. Kurşunlar kapıyı, duvarı deldi, hedefe isabet etmedi. Zavallı kadın bu ateşlerin önünden kaçtı, kendini sokağa attı. Komşulardan biri içeri aldı. Dünya evi tabir edilen bu uğursuz evlilik yuvasına bir daha dönmedi. Çocuğunu aldı, efendilerinin konağına sığındı. İçeri girerken eğildi, gözyaşlarıyla ıslata ıslata üç defa sokak kapısının eşiğini öptü:

“Bundan sonra koca istemem, burası mutluluk yuvasıymış, ben bilemedim efendilerim. Beni kabul ediniz. Yeni baştan esiriniz olayım. Artık azat istemem.”

\*\*\*

Dilpesent böyle acıklı bir sığınmayla canını kurtardı fakat çalışmaktan artık yıpranmış, gücü kuvveti kalmamıştı. Şimdi kucağında bir de çocuğu vardı. Efendilerinin hâl ve vakitleri eskisi gibi değildi. Onu yine baş göz etmek bahanesiyle üzerlerinden savmak istiyorlardı. Çünkü gençliğindeki gibi tuttuğu işi beceremiyor, yapıştığını koparamıyordu. Günler geçtikçe ona karşı suratlar dönüyor, sözler değişiyor, istemeyip hor görmeler artıyordu. Zavallı, evin içinde yaşamıyor, çocuğuyla birlikte sürünüyor, gözlere batıyor, nerede gezinse ne tarafa otursa suç oluyordu.

Üç sene böyle acı bir sıkıntı hayatıyla yaşadı. Konakta kalamayacağını anladı. Ama bu sefer sarhoş koca istemiyor, ahlakı, dini, insafı bulunsun, diyordu. Üç sene sonra evlenebileceği bir talibi çıktı. Onu çocuğuyla birlikte kabul ediyordu.

---

<sup>3</sup> Tabanca, altıpatlar.

Zavallının talihiyle eğlenir gibi kızının adını Saadet koymuşlardı. Saadet'i kucağına aldı, yine birkaç kırpıntıyla ikinci kocasının evine gitti.

İstanbul'a en dik taraftan yansıdığı yaz mevsimlerinde bile güneşin beş dakikadan fazla uğramadığı dar, dolambaç, yosunlu bir sokakta arka pencereleri mescidin baldıranlı, ısır-ganlı mezarlığına bakan, evden çok viran bir türbeye benzeyen küçük bir ev... Altmışlık, esmer, kır, çember sakallı fakat kötü kullanılmamış bünyesinin gücü, gözlerinin feri yerinde, kellesi tıraşlı, ensesi kalıp gibi, cimri ve tutucu bir adam...

Üç aylarda vaaz eder, ramazanda fitre zekât toplar, cenazeye, ıskata,<sup>4</sup> devir hatmine gider; yele, kulunca baş ağrısına, iç sıkıntısına, havaleye okur; karnını doyurur, ev besler. İlk karısı bir zenci çırağı. Yoksulluktan vefat etti. Şimdi be-yazını almıştı.

İshak Efendi, evliliğinin ilk gecesini kadının erkeğe itaati hakkında uzun bir nutuk verdi. Kadın aç kalsa, dayak yese, ne türlü sıkıntı çekse of demeyecek, her muameleye tahammül gösterecekti. Bir kadının erkeğini memnun etmesinin yarın ahirette sevabı büyük, kalbini kırmasının azap ve günahı pek acıklıydı. Kocaların şefaathlerine nail olamayan kadınlar sonsuza kadar yanacaklardı.

Bu adamın fikrine göre süs, nizam, takıp takıştırmak, doyuncaya kadar yemek, şarkı, çalgı, her çeşit zevk, eğlence, günah... Fakirliğe, sefalete, zorluklara, açlığa, hastalığa, dayağa, hakarete dayanmak, sevap... Bu dünya bir leş, onun süslerine kapılanlar hep ateş ehli. Örtünecek ve üşümeyecek kadardan fazla giyinmek ve ölmeyecek kadardan çok yemek, haram... Evde pişen yemeklere ve ramazanlarda komşulardan gönderilen tatlılara kocasından önce el sokmak mekruh...<sup>5</sup>

---

4 Ölen birinin hayattayken kılamadığı namazlar ve tutamadığı oruçlar için verilen sadaka. (y.h.n.)

5 Yapılması hoş olmayan davranış.

Karısının midesini has ekmeğe alıştırarak günahından sakınmak için eve imaretten fodla<sup>6</sup> getirir, cuma akşamları pilav zerde, sabahları sade suya çorba... Alt tarafı zerzevat haşlaması...

İshak Efendi evin iaşesini böyle yarı yarıya imaretten sağladıktan sonra kendi ahbaptan ahbaba, davetten davete dolaşır. Cenaze, hatim, haccgân ziyafetlerini hiç kaçırmaz. Beyazıt'taki Türk aşçısında terbiyeli düğün çorbasına, et kı-zartmasına, yassı kadayıfına müdavidir. Verdiği nasihatle-rin perhiz ve kanaat yönlerini kendine hiç uygulamaz. Onun için evdeki karı zayıfladıkça onun ensesi kalınlaşır, kallâvi-leştir.

Emine Pesent Hanım bu ikinci evliliğindeki hanımlığından da bir şey anlayamadı. O daima Mansur Paşa konağın-daki halayıklığını arzu ediyordu. Bu küçük evin hizmeti o büyük konağın işinden hafif değildi. Orada yerd, içerd. Bu-rada imaret fodlası, bulgur çorbasıyla çalışıyordu. Seyir yok, seyran yok... Dost yok, ahbap yok... Komşuya bile çıkmak yok. Her mahrumiyete katlandı. Her şeye razı oldu. Yalnız efendinin mestlerinin kokusuna alışamıyordu. Onları nereye koysa orayı âdeta hafif bir çürüme kokusu sarıyordu.

İshak Efendi, karısının her hâlimden memnundu ancak kü-çük kızı Saadet'ten hoşlanamıyordu. Bu zavallı çocukcağız nerede gezinse terbiyesizlik, itaatsizlik, günah sayılır; elini neye dokundursa mekruh olurdu.

Bir gün eve geldi, karısını elinde mendil, ağlar buldu. Ne-denini anlamak için:

“Behey kadın, ne ağlıyorsun? Karnın tok, sırtın pek! Bir evin bir hanımısın.”

“Efendi, kaç zamandır yüreğimde bir darlık var, biraz mü-saade etseniz de sokağa çıksam...”

---

6 İmarethânelerde yoksullara dağıtılan, kepekli undan yapılmış, pideye benzer bir tür ekmek. (y.h.n.)

“Yok... Olamaz. Kadın kısmına sokak haramdır.”

“Yabancı yere gidecek değilim. Bir günceğiz gideyim, efendilerimi göreyim...”

“Senin efendilerini ben biliyorum. Namazsız, ahlaksız, alafranga... Paşa’nın torunları sokağa kokona gibi bir kılıkta çıkıyorlar. Oraya gidip maazallah boyunca günaha girecek ve ahlakını bozup geleceksin.”

“Efendi, bilmiyorsun, içimde öyle bir sıkıntı, tahammül olunmaz bir ağırlık var ki çatlayacak gibi oluyorum.”

“Ah... Ah... Kim bilir ne günah işledin? Belki fazla yedin içtin, çok rahat ettin. Nefsin kabardı. İçine şeytan girdi. Gel bir nefes edeyim... Kalbine dünya arzuları geldikçe cehen-nemi düşün. Yüreğine sıkıntı bastıkça git aşağıdaki pencere-den mezarlığa bak... Ölümü... Ahireti tefekkür et. Anlıyorum, büyük bir günah işledin. Tövbe istiğfar et, lanetlenmiş iblis üzerinden defolsun...”

\*\*\*

Pesent Hanım’ın yürek sıkıntısından boğulduğu bir gün efendi evde yokken çat çat kapı çalındı. Mansur Paşa’nın torunları geldi. O kadar alafranga, şık ve serbesttiler ki öyle türbeye benzeyen bir sofı evine böyle açık saçık havaimişrep mahlûkların girmesi İshak Efendi’nin mübarek hayatına karşı bir saygısızlık, âdeta bir tecavüz gibi görüldü. Konu komşu pencerelere doldu.

Küçük hanımlardan biri:

“A dadıcığım ne fena olmuşsun! Neye bu kadar bozuldun?”

Dilpesent boşandı:

“Ah küçük hanımcığım, ben bozulmayayım da kimler bozulsun? Ölmediğime çok şükür. Gün güneş gördüğüm yok. Bu evin içinde bittim.”

“A vah vah... Bir kere gelip gözük müyorsun a dadı...”

“Salıveriyor mu yavrum? Ah efendimin gülü...”

“A, zavallı Saadet’e bak, kızcağz sarartma olmuş. İğne ipliğe dönmüş, gel kızım seni öpeyim...”

Saadet korkup kaçarak:

“Bunlar pek süslü hanımlar. Öptürmem... günah... günah... Cehennem var... cehennem... Yarın ahirette yanacağız.”

“A, küçük kızın ağzından çıkan sözlere bak...”

“Her gün her saat vaaz dinlemekten yavrucak böyle oldu hanımcıgım. Masumcuk günah diye su içmeye bile korkuyor...”

Küçük hanım etrafına bakındı, ayrı ayrı pofladıktan sonra:

“Sokak dar, kapanık... Pencereleer sık kafeslerle sıvama örtülü... Ev değil mezara benziyor. Büyük sözüme tövbe, ben burada oturamam. Ruhuma sıkıntılar basıyor. Haydi kalk dadı, beraber bir parça sokağa çıkalım. Seni arabaya bindireyim. Biraz hava alırsın, için açılır...”

“Aa, izin almadan nasıl giderim kadıncıgım? Bana bundan da mı dayak yedirtceksiniz?”

“Sokağa çıkmak kabahat miymiş kuzum? O kocansa biz de efendilerin değil miyiz?”

Pesent Hanım’ı çarşıladılar, zorla sokağa çıkardılar. Araba köşe başında bekliyordu. Bindiler, Divanyolu’na çıktılar. Beyazıt, Sultanahmet meydanlarını dolaştılar. Bahçekapısı’na doğru indiler. Orozdibak mağazasına girdiler. Küçük hanımların alacak şeyler vardı. Üst katlara çıktılar, asansöre binerlerken mahalleliden Hacı Numan Efendi görmüş, yanındaki küçük Saadet’ten İshak Efendi’nin karısını tanıdı. Bu küçük gezintiden sonra Pesent Hanım’ı yine getirip evine bıraktılar.

O akşam evine dönerken Hacı İshak Efendi'yi köşe başında Hacı Numan Efendi yakaladı. Derin bir ahla onu duvar kenarına çekerek:

“Efendi, çok şükür ikimiz de iman ehlindeyiz.”

“Çok şükür elhamdülillah... Elhamdülillah... Haza min fadli Rabbi.”<sup>7</sup>

“ Bugün bir hâle tesadüf ettim. Söylemezsem maazallah boynumda vebal kalacak.”

“Söyle efendi... Söyle kardeş... Vebal tutma, söyle.”

“Bugün sokakta zevceniz hanıma rast geldim, yanındaki ufak kızdan tanıdım.”

“Lâ vallah, benden izinsiz çıkmaz.”

“Çıkmış... Çıktı, bütün komşular gördü.”

“Çıktı ha! Ya melun avrat, İblisi aleyhüllâne!”

“Hem nerede gördüm sormazsınız?”

“Nerede gördün, söyle kardeş vebal kalmasın.”

“Bir büyük... Çok büyük, gösterişli Frenk mağazasında.”

“Eûzubillâhimineşşeytanirracîm... Benim karı orada ne yapıyordu? Söyle efendi, söyle.”

“Başları açık birtakım delikanlı, karınızın koltuklarına girdiler, dört tarafı billur küçük bir köşke çıkardılar.”

İshak'ın şah damarları ok gibi atmaya başlayarak:

“Neuzübillah... Neuzübillah... Söyle kardeş, vebal kalmasın.”

Hacı Numan Efendi, elini göğsüne, iman tahtası üzerine götürerek:

---

7 Ar. “Bu Rabbimin bir ihsanıdır.” Neml suresi, 40.ayet. (y.h.n.)

“Minelbap ilelmihrap<sup>8</sup> hikâyeyi anlatacağım, vebal istemem.”

İshak Efendi hiddet ve şiddetini yatıştırmak için mırıldandığı dua arasında:

“Söyle, yâ Müslüman, söyle.”

“Birtakım güzel delikanlılar karınızı billur köşke oturtuktan sonra semaya çektiler.”

“Ne söylersin Hacı Numan? Ve minelacaip... velgaraip...”

“Vallahi yalanım yok kardeş...”

“İnnallâhe meassâbirin!<sup>9</sup> Ya sonra zevcem nereye kayboldu?”

“O yukarı yükselirken ben aşağıdan baktım. Birinci kat... İkinci kat... Üçüncü kat... Hep çıktı... Çıktı... Çıktı... Altıncı kat... Yedinci kat... Nihayet billur köşk küçüldü, küçüldü, görünmez oldu.”

“Euzibillahi minelinsi velcinni. Nereye gitti benim karı şimdi?”

“Ya İshak, ben de merak ettim. Yanımda bir delikanlı peyda oldu. Kâfir dilber mi dilber... Hani şair demiş: ‘Kız mısın oğlan mısın kâfir?’ İşte tıpkı böyle. Ona sordum: ‘Bu billur köşke binen hanımlar nereye gittiler?’ Çünkü karınız yalnız değildi yanında yüzleri çıplak, kolları çıplak, göğüsleri çıplak genç genç kadınlar vardı.”

“Neuzübillah... Neuzübillah...”

“Canım dedim, söyle nereye çıktı bu kadınlar?”

“Fi cehenneme zümera...”<sup>10</sup>

---

8 Ar. Başından sonuna kadar. (y.h.n.)

9 Ar. “Allah sabredenlerle beraberdir,” manasında Kur'an-ı Kerim'in çeşitli surelerinde geçen ayet. (y.h.n.)

10 Ar. Cehenneme gönderilenler. (y.h.n.)

“Herif güldü, ‘Efendi neye sorarsın? Burası neresi? Nereye çıktılar? Niçin çıktılar malum,’ dedi.”

“Eyvah, lanet... Lanet! Namusum, ırzım bitti. Haysiyetim bitti. Adım, namım kötüye çıktı. Allah’ın yanında ve halkın gözünde mahvoldum.”

\*\*\*

O akşam İshak Efendi karısının fuhşunu mahalleye ilan etti. İddiasını ispat için de Hacı Numan’ı şahit tuttu. Biçare Pesent Hanım’ın böyle yoldan çıkmaya uygun bir yaş ve güzellikte bulunmadığını kimse insafla düşünmedi. Bütün o semt halkı kadının bu azgınlığına parmak ısırıldı.

Talihsiz kadın üç “Boş ol, boş ol, boş ol” sözüne uyumlu üç tekmeyle kocasının evinden sokağa atıldı. Yine efendilerinin konağına sığındı. Fakat kara bahtının bu son darbesine tahammül edemedi. Yedi sekiz ay sonra dünyasını değiştirdi. Hayatta bir faydasızlık, bir boşluktan başka maksat, bir mana göremeyen filozofların bu garip düşüncelerini bilseydi kuşkusuz onlara:

“Cahiller, boş dediğiniz bu hayatın zulümle, kötülükle, adaletsizlikle, hıyanetle, aptallıkla dolu olduğunu görmüyor musunuz?” tenkit ve şikâyetiyle haykırırdı.

Arkasından kalan zavallı öksüze bir şey bırakmadı sanmayınız. Hep ölenler çocuklarına mal bırakmazlar. İnsanoğlunun çoğu ana babadan talihsizliğe, zorluklara, sefalet, cinnetlere, hastalıklara vâris olur. Bu felaketler kuşaktan kuşağa böyle sürüp gitmiyor mu?

Efendileri, küçük Saadet’i ayak ovmaya, kulunç kırmaya, etek öpmeye, divan durmaya alıştırdılar. Zayıfların hayatının ancak kuvvetlilere yaltaklanmakla mümkün olabileceğini söyleyen iğrenç kanunu çocuk o yaşta öğrendi.

Heybeliada  
15 Ocak, 1920